

EESTI POLITSEILEHT

Administratiiv-õigusline aegkiri.

Nr. 26/27 (82/83).

30. juunil 1923 a.

III. aastakäik

Ilmub üks kord nädalas — igal laupäeval.
 Tellimise hind: aastas Mk. 800.—
 poole aastas 400.—
 weerand aastas 200.—
 Üksik nummer maksab Mk. 20.—
 Tellimised — järgmise kuu esimesest päevast.
 Toimetus ja kontor: Tallinn, Toompea lossis. Tel. 5-15.
 Awatud kell ½9 — ½3. Toimetaja kõnetunnid k. 12—1.

Kuulutuste hind:
 ¼ lehek. Mk. 3000.— ¼ lehek. Mk. 800.—
 ½ . 1500.— ⅛ . 400.—
 ⅓ . 1000.— 1/16 . 200.—
 ½ lehek. Mk. 100.—
 Lehe eesküljel 75%, tekstis 100% kallim.
 Adressi muutmine 10 mk.
 Adress kirjade jaoks: Tallinn, Postkast nr. 338.
 Jooksew arwe „Eesti Pangas“ nr. 1056.

Eestimaa Kinnitus-A.-S.

„EKA“

Tallinn, Pikk t. 6, omas majas. Kõnetr.: 12-59 ja 22-14.

Kõige suurem kodumaa kinnitusselts.

Põhikapitaal 10.000.000 Mk.

Tagawarad 11.000.000 Mk.

Toimetab tulekinnitusi, weokinnitusi, õnnetusjuhuste kinnitusi ja elukinnitusi arstilise järeelvaatusega ja ilma.

Agendid igas linnas, maal ja alewites.

16910

Laulupeo kava leheküljel nr. 384

Sisu: 1) S. Sommer, Perekonnanimedest. 2) E. Maddison, Elututse wabadusest. 3) W. Smetanin, Eesti linnad. 4) F. Anderson, Lühike ülevaade praegusest piirivalwe kottuseadest ja teotsemise korraft. 5) Dr. Edmund Vocard, Süümärkide tõenduste teaduslikud alused. 6) Dr. Niemann, Lastiwargus ja selle wastu wõitlemine. 7) Praeguse aja poliitiseidimü arenemiskäit Inglismaal. 8) Ratsipoliteinikud Soomes. 9) Ametlik osa. 10) Mitmesugust. 11) Kõnnimused ja koftmised. 12) Kuulutused.

Perekonnanimedest.

S. Sommer.

Orjaajal puudusid Eesti rahwal perekonnanimed. Jõffikud kutsuti koha wõi omaduste järele. Omaduse tabawateft nimedest tekkisid harilikult sõimunnimed ja suur osa nendest sõimunnimedest kirjutati pärastpoole perekonnanimedeks ümber.

Niinult mõned üksikud orjad said iseäraliste teenete tõttu wabaks ja neil oli õigus omale perekonnanime wõtta. Nende wabade perekonnanimedega eestlaste arm oli orjaajal õieti väike. Eestikeelseid perekonnanimesi tunneb küll meie kodumaa ajalugu juba 14. ja 15. aastajal, kuid prof. Eijen'i*) arwamise järele olid nende perekonnanimede kandjad wististe enamalt jaolt sakslased, kui eestlased, sest Saksa sooft mõisnikud armastasid endid heameelega oma mõisa järele kutsuda.

Üksnes Saaremaal orjaajal oli talupoegadel wäiksel arwul perekonnanimesi tarwitufel, mis küll peaaesjalikult sellest olnes, et saarlastel oli wälisilmaga rohkem kokkupuntumist.

Need olid mõned üksikud nähtused, kuid Eesti rahwa perekonnanimede panemine kuulub sõna tõsisemas mõttes pärispõlwest wabastamise ajajärku. 23. mail 1816 aastal Tallinnamaal ja 26. märtsil 1816 aastal Riimaaal wabastati talurahwas pärispõlwest. Talurahwa seaduse II jaw § 11 määrab, et talupojad omale „liignime“ wõtaks, mis „ristitud nime taba“ tuleks panna.

*) „Eestlastele Eesti nimi“ — 11 lehek.

UUESTI AWATUD JA TÄIENDATUD SHOKOLAADI TEHAS
„UUS-BENE“
 Hinnad kõige odawamad! Maitse kõige parem!
 TALLINNAS,
 Rüütli tän. ja Lühikese jala nurgal, Nr. 2/1
 Kõneiraat 12-29

SHOKOLAADI JA KOMPWEKITEHAS
K. DETERT & K^o
 Tallinn, S. Batareit. 12. Kõneir. 22-43
 Kõige peenemaltsellsemad shokol.
 ja Monpansje „Kodumaa“.

Suitsetage
 Eesti paberosse
FRU-FRU

Selle seaduse põhjal pidi terve rahwas omale perekonnanimed, ehk nagu seaduses öeldud „liignimed“ wõtma.

Perekonnanimede walimiseks jäeti rahwale wabadus, nagu see kubermangu walitfufe poolt 21. augustil 1822 a. antud seletuskirjast selgub, et „mõisawalitfused ja firikuõpetajad küsige priiksaaajateft pere-meestelt, misfuguseid liignimesi nad soowiwad“. Ühtlasi püüdis riigiwalitsus ka selle peale tähelepanu pöörata, et rahwale mitte ebaõhaseid nimesi ei antaks.

Nimetatud suhtes palus kindrakuberner Paulucci Riimimaa firikuwalitfust selle üle walwata, et talupojad rumalaid ja süüdmata „nimesi“ ei wõtaks. Ka keelati nimepanemise kommisjonidele ära, et nad suuremate meeste nimesi talupoegadele „liignimedeks“ ei kirjutaks.

Selle aja tuntud Eesti kirjaniik D. Masing püüdis ka omalt poolt „Maarahwa Rädala Lehes“ nime panemise asjus juhatast anda. 1821 a. 51. numbris soowitatakse:

I. Ühe perekonnanime liikmed wõtku omale ühine „liignimi“. Et ole sünnis, et wanemend ennast kuuks, teine Mikfelsoniks, ja kolmas Strohiks nimetaks. Nõik kolm on ühe isa lapsed ja peab neil kõigil sellepärast üks ja seesama „liignimi“ olema, mis nende suguseltfule igawesti päriks jääks.

2. Saksa „sonide“=õpuliifi nimesi ei tuleks wõtta, sest neid on isegi liiga palju.

3. „Viiginimedeks“ tuleks linnade, looduse ja talukohtade nimest võtta. Kutsutakse kedagi näituseks talu nime järelle Silla Toomaks, siis võiks ta omale „Viiginimedeks“ võtta Sild — Toomas Sild, Käämmara Mart oleks Mart Käämmar.

Niihästi kubermangu valitsuse eestkirjad, et talurahval on õigus omale perekonnanimel valida ja kirikuvalitus peaks selle järelle walmama, et rahwas tõesti omale sündsad nimed waltiks, kui ka D. W. Masingi soowiawaldused, et saksaõpulistele nimele asemel ilusad talude, linnade ehk looduse kohtade nimetusel perekonnanimedeks wõetaks jätid tegelikult tähelepanemata.

Sarwa tuli ette, et mõisnik ise perekonnanimede panemisest osa wõttis — see töö jäeti walitsuse wõi opmanni hooleks, kes oma heaksarwamise järelle asju ajasid. Ilma et wallarahwale oleks õigel ajal perekonnanimede panemise üle teada antud, käsutati rahwas määratud päewaks mõisa kofku. Igale ihele pandi küsimus ette, misfugust perekonnanimel ta omale soowib. Kellel ei olnud perekonnanimel walmis walitud, ehk oli niifugune nimi mõeldud wõtta, mis juba oli ära antud, aga kahte ihesfugust perekonnanimel ihe walla piirides ei lubatud ja uue mõtlemisses oli wähe aega, sest rahwas oli palju wotamas, siis pandi nimi opmanni wõi walitsuse poolt.

Oli perekonnanimel wõtja peremees opmanniga heas wahekorras — lihtsalt meeldis talle, siis anti talle sünnis eesti- wõi saksa keelne perekonnanimel, ei meeldinud ta opmannile mitte, siis kirjutati talle sõimunimi, wõi mõni teine inetu tähenduselaga ehk lihtsalt mõni juhustiline sõna, mis meelde tuli, perekonnanimel. Nii anti Saaremaal kellelegile talupojale perekonnanimel „Eitea“ sellepärast, et mees wastas wite opmannile küsimuse peale: „misfugust nime soowid omale perekonnanimel?“ — ei tea. Selle talupoja järektulijad kannawad praegugi perekonnanimel „Eitea“. Orjapõlwe ajal olid sõimunimed moeks. Teomehi ja waimutüdrukuid kutsuti harilikult mõisas sõimunimedele. Need sõimunimed paljude perekondade kohta kujunesid põlwest põlwe pärandatawateks nimedeks ja perekonnanimedele panemise ajal jäädwustati nad seaduse alusel lõpulistult.

Et sõimunimed oma iseloomu tõttu alati halwa tähenduselaga on, siis eriti inetud olid nad pärispõlwe ajal, kui üleüldine rahwa kultuuri pind weel õige madal oli. Nii letame orjaaja pärandusena meil rahwa pere-

konnanimede hulgas praegugi weel sarnaseid inetuid nimesi, nagu: Raist, Solt, Kalts, Näru, Soba, Sibi, Surm, Lont, Tutt, Kirp, Kult, Orikas, Dinas, Sannas, Maagu, Mullikas, Muri, Lufs, Bilu, Utt jne.

Kuid see ei ole weel kõik. On weel palju rumalamaid perekonnanimel, mida lihtsalt ei tihkaks siia üles tähendada, aga paljud perekonnad on sunnitud olnud neid inetuid sõnu perekonnanimedena saja aasta jooksul põlwest põlwe tarwitama ja sealjuures tõesti pilke all kannatama.

Wääranis õnnetutena tunnawad endid niifuguste rumalate perekonnanimedega lapsed koolis. Nad on alati oma kaasõpilaste pilke märgilawaks. Arusaadam, et rumala ja inetu tähenduselaga perekonnanimel kellelegi ei meeldi, aga et nende muutmise Wene walitsuse ajal suurte raskustega ja kuludega seotud oli, siis püüdisid isikud ise oma nime wõdriit kirjutamise wõi moonutamise abil munta.

Nii kirjutati Näru asemel Nārro ehk Neeru, Maagu asemel Maako jne., kuna perekonnanimedele Puutsi ja Muni algkujud on iseenesteki mõistetawad.

Nii on meil palju perekonnanimel inetu tähenduselaga sõnadest moonutatud kujul olemas. Neid moonutatud sõnu tarwitatakse seltskonnas ainult niikaua kui wahekorid hea on — muutub kellegaagi wahekorid terawaks, siis on lohe moonutatud nimel algkuiu perekonnanimelena, ehk sarnasel juhtumisel juba sõimunimelena tarwitusel.

Mis puutub saksa keelsetesse perekonnanimedesse, siis muutus nende arw edaspidi üldise saksaastamise wolu ajaärawis palju suuremaks. Perekonnanimedele saksaastamiseks aitab eriti selleaegane Sassa kooli Iat, kus Eesti lapsi püüti sihtkindlalt saksaastada. Kujunes päris harilikult nähtuseks, et Eesti laps, kes omakeelse perekonnanimeliga Sassa kooli läks, sealt Sassa nimelaga tagasi tuli, kui ta mitte ise just ifeteadlik rahwaslane ei olnud. Tuli ifegi niifuguseid juhtumisi ette, kus õed ja wennad Sassa koolist üks eesti-, teine saksa keelse perekonnanimeliga koolist lahkuisid.

Nii teeb meil Eesti eelpooltähendatud tingimiste saksa keelsete perekonnanimedele arw ihes wähesel arwu teiste wõdrikeelsete perekonnanimedega kofku Willem Ernitsa uurimiste järel umbes 60 % wälja, kuna eestikeelseid perekonnanimel kõige nende inetu tähenduselaga nimedega kofku waewalt 40 % ümber wõiks arwata.

Nii ei ole Eesti perekonnanimedega asi

kaugeltki veel mitte korras. Minult 20—25 protsenti on ehk sündsaid ja meie aja nõuetele — perekonnanimi olgu rahvusline, kaunitõlaline ja mitte halwa tähenduslega — wastawaid perekonnanimesi. 10—15 protsenti perekonnanimedest on inetu tähenduslega, ehk halwa kõlaga ja 60 protsenti on wõõrakeelseid perekonnanimesi. Sellepärast ei ole imeks panna, kui wäljamaal on arwamine maad wõtnud, et Eesti on küll iseseisew riik, aga oma rahwusest haritlasi on wähe, suurem jagu riigimehi, õpetlasi, kunstnikke ja sportlasi on nimede järele kas sakslased wõi rootslased.

Siit selgub, et suurem osa meie rahwuslasi saawutusi just wõõrakeelsete perekonnanimede tõttu kirjutatakse wäljamaalaste poolt Eesti elawate teiste rahwuste arwale, mis meile mitte soowitaw ei ole.

Kuid peale wõõrakeelsete ja inetu tähenduslega perekonnanimede, mis meil rahwa arenenud rahwuse ja esteetilistele tunnetele enam ei wasta, puuduwad Eestis veel praegugi paljudel kodanikkudel üldse perekonnanimed. Need isikud on kas Petserimaalt, ehk Narowatagustest waldadest pärit, kes enne perekonnanimede panemist nimetatud kohtadest olid jsemaale elama asunud. Et Petserimaa ja Narowatagustes waldades kas koguniste puudusid perekonnanimeid wõi rulliraamatuid, ehk olid nad puudulikud, siis neid ei teatudki ja ei olnud wõimalust neile ka komisjonide poolt määrata perekonnanimesi ja jäid lihtsalt ilma perekonnanimedeta.

Peale Petserimaa ja Narowataguste waldade, kus hiljuti perekonnanimed said pandud, leidub veel Eestis kohti, kus perekonnanimed puuduwad. Nii selgub Saaremaa maakonna politsei ülema wahetirjast 24. aprillil 1923 a. nr. 2357 politsei peawalitsusele, et Ruhnu saarel peale kahe perekonnanime teistel perekondadel perekonnanimed täiesti puuduwad. Neid kutsutakse selle talu nime järele, kus nad elawad ja koha muutmise korral muutub ka perekonnanimi.

Perekonnanimed on aga tarwilikud, nende puudumisel tuleb segadusi asjaajamises ette. Kodanikud, kellel veel perekonnanime ei ole, peaksid tingimata omale perekonnanime wõtma, kuid praeguiste maksimate seaduste järele ei ole asutust, kellel õigus oleks perekonnanimesi panna.

Petserimaa ja Narowataguste waldade perekonnanimede panemise komisjonide tööd on lõpule wiidud, kuid Riigikohus 17. detf. 1919 a. perekonnanimede muutmise seaduse

põhjal wõib küll nimesi muuta, aga temal ei ole õigust neile perekonnanime anda, kellel perekonnanime üldse ei ole olnud.

Perekonnanimede alal on veel üks iseenäralik nähtus olemas, mis palju segadusi sünnitab. Eugu seisab selles, et mõnel isikul on kahe sugune nimi, üks on kirikukirjades, teine — wallaraamatutes.

Perekonnanimede panemine kestis mõistates kuni 1226 a., kuna kiriku kirjadesse alles pärast kiriku seaduse maksmapanemist, 1833 a. wõi kohati veel hiljem, perekonnanimed kanti. Selle ümberkirjutuse juures on wigu juhtunud ja nii tekkisid mõnete perekonnale kahe sugused perekonnanimed, mis mitmeti tülikad on ja hädasti kaotamist nõuawad.

Seltoodud seletustest selgub, et meil perekonnanimede alal kaugeltki kõik korras ei ole ja seaduseandwal teel lahendamist wotab.

Ragu eelpool tähendatud, wõib Riigikohus 17. detf. 1919 a. perekonnanimede muutmise seaduse põhjal ainult muuta perekonnanimesi, aga temal ei ole õigust uut nime neile anda, kellel perekonnanime üldse ei ole. Kuid ka perekonnanimede muutmise Riigikohtu kaudu praegu maksma nimede muutmise seaduse järele ei anna soowitawaid tagajärgi. 3½ aasta jooksul on Riigikohtu kaudu ainult 400 isiku ümber oma perekonnanime muutnud. Needki nime muutjad on enamasti haritlased, kuna maalt perekonnanime muutmise asjus soowiwaldajaid wähem on olnud. 3½ aasta kohta 400 nime muutmise on igatahes wäike arv, mis peaaesjaltselt sellest ära oleneb, et Riigikohtu kaudu nimede muutmise rahwale wähe rääitud on, palju aega wõtab ja teatavate kuludega seotud on. Sellest wõib järeldada, et Riigikohtu kaudu ka edaspidi perekonnanimede muutmise suuremal arwul ja kiiremal ei edene. Nii wõiksid inetu tähenduslega ja wõõrakeelsed perekonnanimed Eestis veel kaua pärispõlwe ja Saksa wõimuaja pärandusena edasi kesta. Kogunisti teistsuguste järeldustega on Wabariigi Walitsuse poolt 4. aprillil 1921 wastuwoetud Petserimaa ja Narowataguste waldade elanikkude perekonnanimede panemise seaduse ja nimetatud seaduse teostamiseks Wabariigi Walitsuse poolt 29. juunil 1921 a. antud määruse põhjal asutatud perekonnanimede panemise komisjonid töötanud. 1½ aasta jooksul on nimetatud komisjonide poolt üle

60.000 isikule umbes 10.000 perekonnanimi antud, ehk endine võõrafeelne nimi muudetud. Ainult ühes Narva linnas mõne päeva jooksul 600 isikut muutsid oma perekonnanime. Sarnane suurearvuline perekonnanimede võtmise ja muutmise lühike aja jooksul on ainult sellega seletatav, et komisjonid rahva seas töötasid, kõigile kättesaadavad olid ja asjaajamine lihtne ning maksuta oli.

Kuuldavasti töötatakse siseministreriumis uus perekonnanimede panemise ja muutmise seaduse eelnõu välja, et lähemal ajal Wabariigi Valitsusele ja Riigikogule esitada.

Uus seaduse eelnõu peaks eestlät püüdnud tingimisi luua, et perekonnanimede panemine ja mutmine oleks kõigile kättesaadav, lihtne ja hinnata. Selleks otstarbeks tuleks

iseäralised perekonnanimede panemise komisjonid ellu kutsuda, nagu Põhjala ja Haru- ja Võõrataguste valdadeski oli, kes koha peal valdades ja linnades riigi kulul töötaksid, ilma, et nimemuutjatel mingisuguseid kulusid tuleks kanda. Nimetatud seaduse eelnõu tuleks kiirelt korras Riigikogus läbi viia, et komisjonid juba käesoleva aasta sügisel võiksid oma töödega alata.

Kui see seaduse eelnõu ruttu päewavalguis näeks, siis võime kindlasti loota, et perekonnanimede muutmise seadus tulid mõtab ja lühema või pikema aja jooksul on Eesti inetu tähendusega ning võõratõelaste perekonnanimedest puhast.

Tahaksime loota, et uus Riigikogu siin ihelmeleel vastu tuleb, sest erakonna huvide kokkupõrkamiseks ei ole siin pinda.

Elukutse vabadusest.

Administratiiv asjade peavalitsuse juhataja E. Maddison.

Elukutse (professiooni) vabadus on nähtus, mis üldine kõikidele praegusaja riikidele. Kunagi ühiselt maksuvõl olnud vahed õiguslike vahetorra suhtes üksikute kodanikkude vahel, mis olid tingitud ühte või teise seisusele kuulumise või mis olenevad ühe või teise valitseja poolt teostatavast finans-majanduslikest poliitikast, pidi uute elutingimuste survel kaduma. See, mis ükskord oli lubatav ainult aadelile või linnakodanikkude või linnaelanikkude üksikule grupile, pidi kättesaadavaks muutuma nii esimesele, teisele kui ka kolmandale.

Elukutse vabadusele pühendatakse määrusi nii konstitutsioonides kui ka sellekohastes eriseadustes. Ei ole ühtegi seadusandlust, kus seda küsimust nii või teisiti ei oleks normeeritud. Mõnes paigas on vabadus kitsam, teises laialtulatav, kuid absoluutset vabadust ei ole kusagil. Igalpool on seatud seaduslikud raamid, millede sees vabadust võib teostada; igalpool on ta mõjule pääsenud mitte korraga, vaid järkjärgult; igalpool ühiselt on ta vahel kitsendusi pidanud kannatama, vahel jälle on ta seadusandja suuremat tähelepanu oma peale tõmmanud.

Enne kui üle minna meie seadusandluse juure käesolevas küsimuses, ei ole kasuta pilku heita, kuigi pealiskaudselt, mõnede Lääne-Euroopa seadusandluste peale.

Pöörates Prantsuse seadusandluse poole, kus käesolev küsimus revolutsiooni

ajal juuri kõikumisi läbi pidi tegema, leiame, et seal elukutse vabadus juba Turgot ajal välja kuulutatud sai, kui Prantsusmaa veel kuningriik oli. Nii sai Turgot poolt 1776. a. antud ediktiga zunftide organisatsioon ning sellega seotud kitsendused ära kaotatud, ning lubati kõikidele, ka välismaalastele kuningriigi piirides elukutset valida, mis kellegile meeldis. Kuid juba Turgot langemise järele said zunftid uuesti ellu kutsutud, aga ettevõtete ja elukutsete reglementeerimine sai jooksul 1779. a. lõpetatud. Korporatsioonide lõpulis kadu leidis aset revolutsiooni ajal. 1791. a. 2.—17. märtsi dekreet lausub: Igaüks on wata kõiksuguse elukutseid, kunstide, tööstuse ja kauplemise kasutama (§ 7). Et zunftide uuesti elluärkamist takistada, keelati dekreediga 1791. a. 14.—17. juunist tööandjatele ja töövõtjatele ühest elukutsest ühinguil luua, jaanuti ka koondusi asutada töötajate muutmise otstarbel.

Kuid ka Prantsusmaal ei ole, vaatamata ülaltoodud määruse peale, absoluutset elukutse vabadust: ka seal allub ta mitmesuguste kitsendustele. On maksivad erilised nõuded kaubanduse ja tööstuse alal, advokaadi, arsti jne. tegemise kohta. Suuremateks kitsendusteks on muudugi monopolid, nagu tubaka, tikkude, piisirohu ja salpetri valmistamise jne. monopolid.

Waadates elukutse vabaduse kui individuaal vabaduse ühe konsekwentse peale, ei leidu Belgia seadusandluses Prantsuse eeskujul

erilist määrust elukutse wabaduse kohta. Ta on juba iseenesest mõistetaw — ta järel-
dub juba isikust, kuid ka seal peab ta wäljen-
dama kokkufõla teatawates wastawates sea-
dustes ettenähtud tingimustega. Tööndu-
seks ja kauplemiseks on tarwilik wõtta pa-
tenti; tööndus, samuti ka kauplemine, allub
teatawatele poliitseilistele kitsendustele.
On makswad erilised tingimused advokaati-
de, notaariuste, kohtu-pristawite jne. kohta;
arstide, loomaarstide, apteekrite jne. orga-
nisaafioonid tuletawad teatawal määral
meele zunft'isid.

Mis puutub Sakjamaasse, siis on seal par-
tikulaar riiklised seadusandlused seda küsi-
must mitmesugustes seadusandlistes aktides
wäga mitmet wiisi normeerinud. Ühed on
wastawad määrused nii konstitutsiooni-
desse kui ka eriseadustesse wõtnud, teised
aga ainult wiimastesse. Minult 1869 a.
21. juuni Reichsgewerbeordnung'i (riigi
tööndusseadus) ilmumise järele läks terve
tööndusõigus riigi kompetentssi. Nimetatud
seaduse järele on töönduse asutamise igale
ühel lubatud; niisõrd kui selle seadusega
erandid wõi kitsendused ette kirjutatud ehk
lubatavad ei ole. Sedasama tõendab ka
Saksa riigi põhiseadus 11. aug. 1919 a. elu-
kutse wabadusele wastawaid määrusi pühen-
dades.

Nii räägib sel puhul art. III, et „igal ühel
on õigus igas riigiosas... maatiikse oman-
dada ja igat toitlusharu kasutada“, kusjuu-
res kitsendusteks tarwilik wastaw riigisea-
dus. Art. 151 aga määrab: „Majanduselu
kord peab õigluse põhimõttele wastama ühes
sihiga kõikidele inimesewäärilist olemas-
olu kindlustada. Neis piirides tuleb isikute
(isiku) majanduslik wabadust kindlustada.
Seadusline sundus on lubatud ainult
ahwardawate õiguste teostamiseks ehk üldise
heaäekäigu nõuete teenistuseks.

•Kauplemise ja töönduse wabadus kindlus-
tatakse riigiseadustes ettenähtud määral“.

Käesolewale küsimusele on meie põhisea-
duses pühendatud § 19, mille järele „Gestis
on kindlustatud wabadus elukutset walida
ja ettevõtteid awada ning kasutada põllu-
töös, kaubanduses, tööstuses, samuti muil
majandusaladel. Selles wabaduses ei wõi
kedagi kitsendada wõi takistada muidu kui
seaduste põhjal ja piirides“.

See määrus oleks wõinud meie põhisea-
duses isegi puunduda, ilma et selle läbi meie
kodanikkude õigusline seisukord oluliselt
oleks muutunud. See, mis selles põhisea-
duse määruses sisalduab, on kaunis wälja
õeldud põhiseaduse teistes määrustes. § 19.

kindlustatud õigus, kui üks põhiseadustega
kindlustatud isikuwabaduse wäljendustest,
mahub täiesti põhiseaduse § 6. raamidesse,
kus õeldud: „Õdit Gestis kodanikud on sea-
duse ees ühetaolised. Ei wõi olla awalit-
õiguslike eesõigusi ja põhioigusi, mis ole-
newad jündimiseft, ujust, soost, seisuseft wõi
rahwuseft. Seisusi ja seisuslike tiitleid
Gestis ei ole“.

Magu teada, põhjenesid kitsendused elu-
kutse walimises, ettevõtete asutamises ja
kinniswara omandamises pe a a s j a l i =
k u l t seisuslistel alustel. Teised kitsendu-
jed olid seatud kas riigi ehk ühisele huwi-
des. Õtimeste kitsenduste äralangemisega
wõisid jõusse jääda ainult wiimased. Minult
kitsendusi peetaksegi põhiseaduses filmas, kui
räägitakse, et „selles wabaduses ei wõi kedagi
kitendada wõi takistada muidu kui seaduste
põhjal ja piirides“. Nüüd, kus kõik seaduse
ees ühetaolised, peawad ka seaduses sisal-
duwad wõi uuesti maksmapandawad kitsen-
dused kõikidele ühesugused olema. Ei ole
eesõigusi, ei wõi olla ka privileegiumi õigu-
seid isikute grupil. Kuigi tulewikus
ühed wõi teised eesõigused seatakse, peawad
antud isikud teatud tingimustele wastama
ehk seatud nõudeid täitma.

Seadus ütleb, et igauks wõib wabalt
omale elukutset walida, wabalt ühte wõi
teist ettevõtet asutada. Kindlustades sar-
naft wabadust ei wõinud seadus siiski ütelda,
et üht wõi teist elukutset walim isik ehk ette-
võtet awada kawatseja absoluutselt waba
oleks, et kõik ainult käesolewa isiku soovist
ära ripub. Absoluutse wabaduse juures
wõiks kannatada riigi ja seltskonna huwid,
wõiks rikutud saada eraisikute huwid. Loo-
mulik, et seadusandja seda arwesse pidi
wõtma. Igauhele waliku wabadust andes,
pidi seadusandlus selle juures tähendama, et
seda wabadust wõib teostada õigusliku riigi
raamides, et selle wabaduse teostamine kel-
legi huwisid ei tohi riiwata. Selles mõttes
on seadusandja seadnud teatavad tingim-
jed, millede alla kodanikud end peawad
paenutama.

Igauks wõib saada advokaadiks, arstiks,
õpetajaks jne. Selles ei wõi kellegile mingit
takistust teha, kuid selleks, et üheks wõi tei-
seks saada, peab isik seadusega seatud nõue-
tele wastama, nimelt: ta peab wastawa hari-
duse saama, teatava teenistustajargu läbi
tegema, eksamiisid tegema jne. Sellest on
huwitatud nii riik kui ka seltskond ja koda-
nikud ise, sest milliseks kujuneks olukord,
kui igauks ilma igasuguste nõuete täitmata

wõiks oma peale wõtta arsti, advokaadi, laewakapteni jne. kohuste täitmise.

Samuti ei seja kõne all oleva wabadusega wastolus ka mõnedes seadustes ettenähtud kord, mille järele ühe wõi teise ettewõtte ajutamiseks wõi awamiseks wastawa wõimu luba nõutakse. Nii näituseks on toimivate seaduste järele luba tarwilik hoiukassade, komisjoni kontorite awamiseks, püssirohu wabrikute ajutamiseks jne. Maksima pannes lubade muretsemise korda, ei tee aga seadus seda mitte ühikute kodanikkude liikide huwides, nagu neid teenistuswõimalusi wiimaste eesõiguseks muutes, waid üldise huwides, kõiki ilma erandita selle korra alla paenutades.

Wastolu sellele wabadusele wõib näha ka selles, et toimivate seaduste järele mõnede ettewõtete ajutamine kodanikkudele täiesti keelatud. Näituseks kuuluvad Tööstusseaduse § 66 (W. S. R. XI k. 2 j. 1893 a. wäljaanne) järele niisuguste ettewõtete hulka, mis erandita kroonule omastatud, suur-

tüki- ja püssiwabrikud, wälja arwatud jahipüsside wabrikud, millede ajutamine lubatud ka erakirikutele. Kuid ka see kitsendus ei ole maksima pandud mitte mõnejuguse elanikkude liigi kasuks, waid üldistes riigi huwides, nimelt riigifaitse mõttes, ning see kitsendus on maksima ühesuguselt kõikide kohta.

Sellest järeldub, et misjagused ka elukutse ja tööduse wabaduse kitsendused ei oleks, — on need kitsendused pühendatud üldisele huwile ning loowad omas terwes kogus olukorra, kus seda wabadust igauks wõib kasutada.

Teisest küljest on ka arusaadaw, et tulewikus samades huwides ühele wõi teisele isikule tema poolt walitud elukutse wõib keelatud saada. See wõib ette tulla juhtumistel, kui käesolew isik oma tegudega on näidanud, et ta seadusega tema poolt walitud elukutse kohta seatud nõuetele ei wasta; kuid see wõib ka sündida isiku poolt kordaseadetud üldkriminaal teo järeldusena.

Eesti linnad.

Tall. linna statistika osakonna juhataja W. Smetanin.

Eesti linnawalitused tegutsesid 1892 a. Wene linnaseaduse põhjal, kuid muudatusega, mis 1917 a. Wene Ajutise Walituse poolt ja hiljem Eesti iseseiswuse ajal tehtud. Need muudatused puudutawad suuremalt jaolt linnade rahaasjanduse reguleerimist, sissetulekuallikate suuremal määral arastajutamist ja nende arwu suurendamist, ja linnawalitogude walimist.

Kuni suure Wene rewolutsiooni oli walimise õigus linnades tingitud esimeses järjekorras waranduslikest isenusest. 1917 a. Wene Ajutise Walituse määrusega muudeti linnade walimiseõigus põhjalikult ja walimistest osawõtmiseks seati tingimised üles, et walijad peawad walimisenimikirjade kokkuseadmise ajaks vähemalt 20 aastat wanaks saanud olema, kas linnas elama ehk neil peab seal kodune sisseseade, wõi mingisugune kindel linnaga ühenduses seisew amet olema. Walimised rajati üldise, otsekoheuse, ühetaoluse, jalajase ja proportsionaalsuse põhimõtetele. Need walimistest osawõtmise tingimised ja walimiste põhimõttelised alused on weel praegugi maksivad.

Eesti iseseiswuse ajal muudeti linnawalitogude walimise seadust weel sellega, et liikuvad kandidaatide nimikirjad ja walimise jagaja kindlaks määramiseks D'Gondri süsteem tarwitusele wõeti.

Praegused linnawalitogud on walitud 1921 a. algul ja nende walitused lõpewad 1. jaan. 1924 a.

Kõigis linnades kokku on 507 wolnikku, neist Tallinnas (Reval) — 101, Tartus (Dorpat) — 60,

Wärnas (Wernau) — 55, Narwas — 45, wäljema-
tes linnades, nagu Petseris ja Paides, on igasühes
20 wolnikku.

Parteieliselt on linnawalitogude koosseis järgmine:

	Wolin.	arm.	%
1) Majaomanikud, tööstuse ja kaubanduse ettewõtete omanikud ja demokraatlike erafondade esitajaid	156	30,8	
2) Wäbemuse-rahwuslasi	89	17,5	
3) Tööerakondlasi	82	16,2	
4) Sotsiaaldemokraate ja iseseiswaid jotsialiste	64	12,6	
5) Üürnikke	50	9,9	
6) Kommuniste	42	8,3	
7) Muud	24	4,7	
	507	100	

Kuni wiimase ajani on Eesti linnade rahaasjandus üheks walusamaks ja tähtsamaks küsimuseks olnud. See küsimus, linnade rahapuuduse näol, on sõrdlemist wana, mis juba Wene ajal linnawalitustele rohkesti muret tegi. Maailma sõda ja rewolutsioon ajasid aga selle küsimuse weelgi terawamaks, nii et Eesti linnadel iseseiswuse esimestel aastatel väga raskeid momente tuli üle elada. Eesti linnad pidid kõige pealt selle peale mõtlema, et oma majapidamisele kindlat rahalist alust luua. Kuid Eesti marga kurfi järjekindla langemise tõttu

esimesel kahel aastal jäid kõik katjed rahapuuduse tõrvaldamiseks tagajärjetuiks, ja linnad olid sunnitud ainult päevamuredest elama. Alles marga turji stabiliseerimine andis linnadele võimaluse eelarwete, kui oma aastase majapidamisplaani peale vaatama hakata ja tööd alata, eelarwete kulude ja tulude tasakaalu seadmiseks.

Juba Wene Ajutine Valitsus tuli Wenemaa linnade hädale appi ja muutis 1892 a. linnaseaduses jelle osa, mis käsitas linnade sissetulekuid. 1892 a. linnaseaduse järele olid linnade sissetuleku allikaks: 1) hindamismaks liikumata waranduste pealt, 2) maks äritunnistuste pealt, 3) maks trahterite ja õllepoodide pealt. Tarwiduse korral wõisid linnawolikogud veel maksusid wõtta: 1) wooriäride pealt; 2) eraisikute hobuste ja sõiduriistade pealt; 3) koerte pealt; 4) parwemaks; 5) jalgrataste ja automaatiliste sõiduriistade pealt. Wene Ajutise Valitsuse seaduses on aga 30 maksu ette nähtud, mis linnawolikogud tarbekorral wõiwad sisse nõuda. Tähtsamad nendest oleksid järgmised: 1) iseseisew sissetulekumaks ja lisamaks riigi sissetulekumaksule; 2) maks kaubandus-tööstusliste ruumide pealt; 3) kullutuste ja reklaamide pealt; 4) puudamaks raudteel sisse- ja wäljaveetawate kaupade pealt; 5) seejama maks sisetistel weteedel sisse- ja wäljaveetawate kaupade pealt; 6) lõbustusmaks; 7) maks jahtide ja mootorpaatide pealt; 8) korterimaks.

Liikumata waranduste maksu normi — 10% kehtimisest puhtast kasust ehk 1% wäärtusest, — tõrgendati 20% ja 2% peale; wabad krundid pandi ka maksu alla nende wäärtuse järele.

Linnade rahalist kitsikust arwesse wõttes tulid ka Eesti seadusandwate asutuste poolt linnadele appi. Eesti iseseiswuse esimestel aastatel pandi kõige suuremaid lootusi otsekoheste maksude peale, millega ka seletatav on, et kõige rohkem on sissetulekumaksu reguleeritud.

1919 a. algul anti Ajutawa Kogu poolt linnadele luba lisamaksu wõtta kuni 50 protsendini 1919 a. riigi heaks wõetawast sissetulekumaksust. Kuid linnade rahaline seijuford oli nii raske, et veel samal aastal pidi Ajutawa Kogu poolt linnadele wõimalus antama jeda lisamaksu 2-4-kordses suuruses sissenõuda. 1920 a. aprillikuul muudeti tulumaks jälle, ja linnade osa sissetulekumaksust fikseeriti 1/5 peale summast, mis sisse tulnud maksu maksajatelt, kes linna maksu-jaoõfondades maksustatud. Et linnad ka 1921 a. oma majapidamisi puudujääkidega lõpetasid, siis wõttis Riigikogu 15. detj. 1921 a. seaduse wastu, mille põhjal omawalitsuse asutused ja eestkätt linnad nende puudujääkide kattels wõisid ühekorbdset maksu wõtta kas kuni 20% suuruses 1921 a. tulumaksu määrast igalt tulumaksu maksjalt, wõi isikliku maksu, kuni 250 margani iga isiku pealt.

1922 aastal muutis Riigikogu veel kord tulumaksu seaduse ja tõstis linnade osa 1/5 peale tu-

lumaksust. Peale selle anti linnadele luba sisse ja rahaministri nõusolekul uusi wäiksemaid maksusid, mis Wene Ajutise Valitsuse seaduses ettenägemata, sisse seada.

Kuid waatamata niisuguse juure wastutuleka peale riigi poolt olid linnad sunnitud laenusid tegeema, mis suuremalt jaolt kas riigivalitsuse käest otsekohe saadi ehk wiimase garantiiga Eesti Pangaalt (äriksel alusel töötaw Riigi Pank). Suur osa neist laenudest on tootlustõstmuse lahendamiseks tehtud. Teated linnade laenude üle on 10 linna kohta olemas; puuduwad andmed Haapsalu, Petseri ja Baltiski kohta, kuid see ei munda sisuliselt üldist pilti.

Kuni 1918 a. on Eesti linnad teinud pea ainult obligatsooni- ja pifaajalisi laenusid. Nende üldsumma 10 linna kohta on 1. nov 1922 a 5.352.135 Eesti marka. Peale 1918 a. tehtud laenude üldsumma on samaks ajaks 162.904.721 Eesti marka. Esimese liigi laenude üldsummaft langeb Tallinna peale — 3.054.875 Eesti marka ehk 57% ja Tartu peale — 1.890.455 Eesti marka ehk 35,4%. Laenude üldsummast, mis linnad 1918 aastast peale teinud on, langeb Tallinna peale 93.204.003 Eesti marka ehk 57,2%, Tartu peale 26.017.872 Eesti marka ehk 15,9%.

Iga linna üldwõlasummat linna elanikkude arwule jagades, saakime järgmise pildi:

1) Paides	Wf. 1012,1	iga elan. kohta
2) Wiljandis	" 779,0	" " "
3) Tallinnas	" 759,9	" " "
4) Pärnus	" 568,0	" " "
5) Tartus	" 545,6	" " "
6) Walgas	" 414,3	" " "
7) Narwas	" 392,9	" " "
8) Rakweres	" 334,5	" " "
9) Wõrus	" 303,7	" " "
10) Kurejaares	" 228,3	" " "

Kõigi linnade 1922 a. eelarwed kokkuwõetult on 355.134.146 marga peale balanseeritud, näit. Tallinna eelarwe on 543.031.100 margaga, Tartu 112.287.287 m., misjagused summad üldkokkuwõtteft — esimene 63,5% ja teine 13,1% wälja teewad.

Brutto-wäljaminekuid iga elaniku kohta arwates, on linnade järjekord järgmine:

1) Tallinnas	4275	E. marka
2) Pärnus	3122	" "
3) Wõrus	2347	" "
4) Rakweres	2300	" "
5) Kurejaares	2044	" "
6) Tartus	2118	" "
7) Paides	2074	" "
8) Narwas	1887	" "
9) Walgas	1663	" "
10) Petseris	1508	" "
11) Haapsalus	1173	" "
12) Wiljandis	1096	" "
13) Baltiskis	958	" "

Sifultselt eelarmeid maabeldes ja kestmiseid % kõigi linnade brutto ja netto sissetulekute ja väljaminekute kohta ja eraldi Tallinna ja ühe väiksema linna, nagu Võru, eelarmeid võrdlemiseks võttes, saatmine järgmise tabeli:

käimine sünduslik; algkool moodustab ühtluskooli esimese järgu (kuus esimest õppeaastat), ta on matemaatiline, emakeelne, ja ta võib olla ühis- või lahuskool, selle järele, kuidas otsustavad kooli ülevajadajad.

	Kestmiselt % kõigide linnade kohta				Tallinn				Võru			
	Tulud		Kulud		Tulud		Kulud		Tulud		Kulud	
	Brutto	Netto	Brutto	Netto	Brutto	Netto	Brutto	Netto	Brutto	Netto	Brutto	Netto
1. Linnade varand. kasutamine ja ettevõtted	48.4%	25%	40.2%	—	44.9	20.9	39.5	—	49.8	3.6	48.7	—
2. Haridus	6.6	—	17.9	34.5	7.8	—	16.3	32.7	1.2	—	14.8	37.5
3. Teravishoid	4.5	—	6.8	9.1	4.0	—	7.0	11.7	3.8	—	5.4	4.4
4. Heatford	1.0	—	6.5	16.8	1.3	—	6.9	21.5	2.8	—	3.9	2.8
5. Hoolekann	—	—	6.0	16.9	0.4	—	4.4	15.6	—	—	4.2	11.7
6. Täidesaatvad orgaanid	—	—	2.8	8.6	—	—	1.3	4.8	—	—	5.9	19.6
7. Sotsiaal-polit. asutused	—	—	1.1	3.3	—	—	1.5	5.7	—	—	—	1.0
8. Väljaste tasumine	—	—	3.0	—	1.3	—	2.0	2.7	—	—	1.2	0.1
9. Kapitaalide asutamine	—	—	1.2	—	1.8	—	1.9	0.2	—	—	0.9	2.4
10. Pensioonid, abirahad	—	—	0.5	1.7	—	—	0.6	2.2	—	—	3.3	9.5
11. Maksud varand. pealt ja sissetulekumaks	8.9	27.4	—	—	9.0	34.7	—	—	17.6	50.2	—	—
12. Maksud tööstus ja kaub. ettevõtt. pealt ja trahst. maks	12.7	38.1	—	—	10.2	38.8	—	—	13.7	40.2	—	—
13. Mitmesugused maksud	1.9	5.7	—	—	1.5	5.6	—	—	23.	6.0	—	—
14. Muud sissetulekud ja väljaminekud	16.0	3.8	14.0	9.1	17.8	—	18.6	2.9	8.8	—	11.7	11.0

Toodud arvudest on näha, et kõige suuremaid kulusid linnadelt nõuab hariduse edendamise; jeda tõendavad kestmised netto % kõigide linnade kohta ja ka ühikult Tallinna ja Võru andmed.

Kestmised % näitavad veel, et kulus heatorra ja hoolekande peale on pea ühesuurused, kuid Tallinnal, kui Eesti pealinnal, seisavad heatorra kulus teisel kohal ja on võrdlemise tuntavalt kõrgemad, kui teised väljaminekud. Bastupibi aga on väikeses linnakeses Võrus kulus heatorra peale viimasel kohal. Rahaline kitsikus sunnib väikesed linnu eeskätt kõige tarvilikumaid linna majapidamises ettevõtteid kulusid katma ja heatord on neil teise järgu tähtsusega.

Nagu ülalpool juba tähendatud, nõuab hariduse edendamine linnadelt võrdlemise kõige suuremaid kulusid. Linnade tegemust hariduse alal juhitakse suuremates ja kestmistes linnades linnade haridusosakondade kaudu, kuna väiksemates linnades hariduse tööde juhtimine maakonna koolivalitsuse käes on, sest et väiksemate linnade koolides rõhuvas enamuses maalapsed õpitavad.

Avalikkude algkoolide seaduse põhjal on koolis-

Alghariduse teostamise kulus lajuvad suuremalt jaolt linnade peal. Linnad kannavad algkoolide majandusliku kulusid, maksavad õpetajatele põhipalga, 20% sellest elutalituse lisana ja õpetajatele ühe aja perekonna abirahast. Riik aga kannab 80% põhipalgast elutalituse lisana ja maksab juure perekonna abiraha.

Avalikud kestkoolid moodustavad ühtluskooli teise järgu; kestkool on samuti, nagu avalik algkool, emakeelne. Oppimine kestkoolis on maksuline. Riigi poolt antud avalikkude kestkoolide ülespidamise kulus kannab riik, omavalitsuse poolt asutatud koolide ülespidamine on aga riigi ja omavalitsuste kanda. Esimene kannab õpetajate palkade ja teine — koolide majandusliku kulusid. Praegu sünnib pea kõigi aval. kestkoolide ülespidamine viimasel kujul.

Viimasel 1921/1922 õppeaastal oli kõikides linnades kofku

avalikke algkooli 92 — 685 klassiga
ja eraalgkooli 21 — 275 „

Kofku 113 — 960 klassiga

Iga algkool tuli linnades 2500 ja iga klass — 300 elaniku kohta.

Samal õppeaastal oli linnades koolide:

avalikke	38 — 376 klassiga
era	31 — 331

Iga kooli tuli keskmiselt 4100 ja iga klass 400 elaniku kohta.

Kõige rikkam koolide arv on Tallinn, kus 21 kooli asub, millest 8 üld- ja 2 kutsehariduslik kooli linna ja riigi poolt ülalpool toodud alustel ülalpeetakse, kuna 1 kooli täitja riigi kulus; Tartus on — 12 kooli; Pärnus, Viljandis, Valgas ja Rakveres a 5, teistes — 3 ehk 2.

Iga linna kooli õpilane tuli 1921/1922 õppeaastal Tallinna linnale maksma 7.049 marka, algkooli õpilane aga 3349 marka. Tartus on need arvud 5146 m. ja 3642 m., Pärnus 2317 ja 2700, väiksemates linnades, nagu Võru, Kurejaär, Paide ja t., tuleb iga algkooli õpilane linnavalitsusele 1700—2000 margani maksma.

Hariduse edendamiseks väljaspool kooli tegutsesid linnavalitsused kahte moodi. Ühest poolt, asutades ise kultuur-hariduslikke asutusi, raamatukogusid, muuseumie jne., ja kandes nende nagu avalikke ülespidamise kulusid, ehk teiselt poolt, toetades juba mööda eraalgatusel ellukutsutud asutusi. Sinna avalikke raamatukogusid on: Tallinnas 1—12.124, Tartus 1—6400 ja Narvas 1—15.800 köitega; teistes linnades toetavad linnavalitsused hariduslike raamatukogusid. Tartus on peale raamatukogu veel kolm lugemislaua, kus kõiki kodumaa ja tähtsamat väljamaa perioodilist kirjandust loha peal lugemiseks välja antakse.

Suureks ja tähtsaks teguriks hariduse edendamiseks väljaspool kooli on saanud rahvaülikoolid, kes võrdlemisi suurt toetust linnade poolt saavad. Rahvaülikooli on 8 linnas, ja nad leiavad elanikkude laiemate kihtide poolt elavat osavõtmist. Rahvaülikoolid korraldavad üldhariduslikke etelõigemisi, nii ühiskute teaduslike küsimuste üle, kui ka termete isiklikena; ta on mõraste keelte kurjuste toimepanemine üheks alaliseks nähtuseks rahvaülikoolide tegemises saanud.

Kooli hariduse edendamiseks peavad linnad lasteaedu üleval. Nii on Tallinna linnal 4 lasteaeda, teistel suuremalt jaolt 1. Graifkute ja sellide poolt asutatud ja ülevalpeetavad lasteaiad leiavad toetust linnavalitsuse poolt.

Kõrgis suuremates ja keskmistes linnades on linnavalitsuste poolt korraldatud laste mänguplaasid, kus juvel lapsed mängimas käivad. Mänge juhivad vastava eriharidusega õppejõud.

Linnavalitsuste tegutsimine terwishoiu alal sünnib suuremates ja keskmistes linnades linnavalitsuste terwishoiu osakonna kaudu, kuna väiksemates linnades linna terwishoiu tšeb linnanduniku ja linna arsti hoolits on jätud. Terwishoiu osakondi

moodustavad: linnandunik, linnavalitsuse poolt walitud liikmed ja osakonna tegelik juhataja-arst. Tallinnas mõitavad osakonna koosseisust nõuandwa häälega osa weel kõil linnavalitsuse teenistuses olewad arstid, bakterioloogid, keemikid, linna apteegi juhataja, statistika büroo juhataja jne. Terwishoiu osakonnad hoolitsewad üldise linna terwishoise seisukorra edendamise ja sanitaarvastaste olude korraldamise eest. Nende eesmärkide tähtsaimaks walwawad osakonnad ka poliitsei terwishoiu ülewaatajate ehk wolikogude poolt walitud puhtuse kuraatorite kaudu puhtuse pidamise üle linnas, kontroleerivad terwishoidlike juhtes igajugu era ärisid, asutusi, hoowisid, maju jne.

Terwishoiu osakondade kontrolli alla kuuluvad ka linnades praktiseerivad arstid ja haigemajade tegevus.

Kõrgis Eesti linnades oli 1922 aasta 1-ks nov. 392 arsti ja 131 hambaarsti. Kõige rohkem arste on Tallinnas — 157 ja Tartus — 133; kõige vähem Baltistis — 1. Keskmiselt tuleb iga arsti peale linnades 780 elaniku; Tallinnas aga umbes 800 elan. ja Tartus — 400 elaniku ümber.

Haigemaju on kõrgis Eesti linnades. Väiksemates neist kannawad haigemaja kulusid linna ja maakonnavalitsused ühiselt.

Mis ühiskute linnade haigemajadesse puutub, siis võib järgmisi nimetada. Tallinnal on: 1) linna haigemaja — 250 woodiga, 4 jaoskonnaga, 1 Röntgeni üleswõtte ja ravigemiskabinettidega; 2) linna külgehallawate haigusite haigemaja — 150 woodiga ja 3) linna naha- ja suguhaigusite haigemaja — 75 woodiga. Tartus on: 1) linna haigemaja külgehallawate haigusite jaoskond — 85 woodit; 2) linna haigemaja meeste naha ja suguhaig. jaoskond — 65 woodit; 3) linna haigemaja naiste naha- ja suguhaigusite jaoskond — 50 woodit; 4) haawahaigete jaoks Tartu ülikooli haawahaig. hospitaal-kliinikus tarmitada 75 woodit ja 5) sisehaigete jaoks sellesama ülikooli sisehaigusite hosp.-kliinikus — 45 woodit.

Teistes linnades, kus linna haigemajad olemas, on wiimased 35—150 woodiga. Peale haigemajade on linnades weel muid terwishoidlikest küljest tähtsaid asutusi, nagu maeste ambulatooriumid, kooli-ambulatooriumid ja hambakliinikud, tiifkute haigete ambulatoorium (Tallinnas), emade ja rinnalaste nõuandekohi (Tallinnas 2, Tartus 1, Narvas 2 laste ambulatooriumi ja 1 emade ja rinnalaste nõuande kohti). Wiimaste ellu kutsumiseks on lady M. Paget misson ja Ameerika Punase Risti tegevus tuntawalt laasa aidanud; need asutused emade ja rinnalaste nõuande kohti, pidaid üle aasta enda kulus wiimased üleval, ja andsid need pärast linnavalitsustele üle.

Tallinnas ja Tartus on linnadel oma keemia-bakterioloogia laboratooriumid.

Koolide terwishoiu järewalwe on

kollektori ja asjade desinfitseerimine. Sundusliku registreerimise alla kuuluvad ka tiisuse ja suguhäired.

1921 aastast mõib Eesti linnad termihoidlikest küljest võrdlemisi rahuldavaks pidada. Kuna endistel, iseäranis aga 1919 ja 1920 aastatel, Eestis sõnadega kaasas käivad laastavad ägedad külgehaigused, iseäranis kurgutõbi, leetrid, sarlakid, plekiline soetõbi, soetõbi ja dysenteeria maad mõtised, on ägedate külgehaiguste haiguste juhtumisi 1921 a. linnades palju vähem ette tulnud. Üldiselt oli ägedaid külgehaig. linnades:

Üheks tähtsamaks linnade termihoidu osakondade ülesandeks on välja kujunenud mõitlus ägedate külgehaiguste haigustega. Selle ülesande lahendamiseks on sisse seatud külgehaiguste haiguste registreerimine (sunduslik teadaandmine arstide poolt), haiguste kollete ülesõikimine, haigete eraldamine ja haigemojasse paigutamine ning hatge

ühtikute tähtsamate haiguste arvud

Aastal	Ägedate külgehaig. üldarv	Iga 1000 elan. kohta	Diphtheria	Leetrid	Sarlakid	Plek. soetõbi	Soetõbi	Dysenteeria
1919	6835	26,6	335	1315	1214	918	288	1642
1920	7683	27,4	396	418	914	2753	516	1666
1921	3537	12,4	306	1088	729	62	324	170

Ka suremuse poolest oli 1921 a. endistega võrdlemisi rahuldavam. Suremus Tallinnas ja Tartus oli 1921 a. 13,2 iga 1000 elaniku kohta, kuna

endistel aastatel see koefitsient 18—22 vahel kõikumis. Teistes linnades on aga suremus 1921 a. kõrgem olnud — 13,6—20,0 tuhande elaniku kohta.

(Järgneb.)

Lühike ülevaade praegusest piirivalve kokkuseadest ja tegutsemise korrast.

Piirivalve staabi ülema k. t. kol. leitn. J. Anderson.

Riigikogu poolt 30. mail 1922 a. vastu võetud piirivalve alluvuse muutmise seaduse põhjal tegi Wabariigi Valitsus 20. septembril 1922 a. otsuse asutada siseministeeriumis iseäralist piirivalve valitsust, sel kujul nagu tema praegu olemas on. Praeguse nõndanimetatud siseministeeriumi piirivalve formeerimine hakkas täies hoos käesoleva aasta algusel, ning võrdlemisi lühikese ajaga on suudetud ülesti asutatud piirivalvet funktsioneerima panna, nõnda et juba mõni aeg tagasi kogu Wabariigi piirivalve all on. Enne praegust siseministeeriumi piirivalve loomist olid piirivalve funktsioonid ühtikute sõjaväeosade käes, kes üksteist aegajalt vahetasid seda teenistust täites, mis sõjaväe oma otsekohesest ülesannetest kõrvale tõmbas. Praeguse piirivalve organisatsiooni kogu väljavalikul on kõige pealt filmaspektuunid ülesanded, mis piirivalve peal lasub, ning sellest ka tema väljakujunemine tingitud. Piirivalve otsekoheseks ülesandeks on riigipiiri kaitsmine igasuguste röövsaakade ehk waenlaste pealetungimise vastu, ära hoida kaupade ja kõiksugu asjade vedu üle riigipiiri, mis seadusevastases korras

ja abinõudega sünnib, ära hoida seadusevastalast üle piiri liikumist ja walmata tolliseaduse ja sel alal maksmapandud korralduste täitmise järele. Tähendatud piirivalve ülesannetest on näha, et piirivalve peab tugev jõud olema, kes suudaks riigipiiri ka tarbetorral tegelikult kaitssta ja wabepidamata wabiteenistust piiri ääres kanda. Sellepärast on ka piirivalwele tema sisemises organisatsioonis samane kogu antud nagu sõjaväes, nende muudatustega, mis tema ertalast tingitud ja tarwilikud on. Piirivalve seisab koos ohwitseridest ja üleajateenijatest — refermist võetud wabatahtlikkudest, kes selleks soowi awaldanud ja piirivalwe nõuetele wastamad. Et kõhsemat ja wabiteenistusega wilmunud elementi saada — selleks on piirivalwe komplekteeritud isikute, kes wabadussõjast osa wõtnud ja sellega ka ise Wabariigi piiri loomiseks kaasa aitanud, filmaspidades ka nende hariduslikult pinda. Enne tegelikku piiri ülewõtmist sõjaväeosadelt on ohwitseridele neis alades, millega piirivalwe teenistus seotud, loenguid peetud ja nõndasamuti on walmuritele enne piirile asumist piirivalwe erialal kõigekülgselt wastawat õppust antud.

Möödamines ei wõi siin tähendamata jätta, et praegune piirivalwe on ainuke asutus, kus koosseisus ettenähtud sõjaväelaste kohtadel ainult wabadussõjast osawõtjad ametis on. Üleajateenijate-walmurrite wastuwõtmine sünnib Piirivalwe walitfufe ülema korraldusel, kuna ohwitserid ja sõjaväe ametnikud sifeministri ettepanekul puhtwormilistel põhjustel sõjaministri poolt piirivalwesse ametisse määratakse. Nii ohwitserid, kui ka üleajateenijad on wabatahtlikud teenistusse astujad. Piirivalwe, kui sarnane allub täies omas koosseisus sifeministrile, kelle kätte ka ühtlasi seaduses ettenähtud ükksiku piirivalwe korpuse sčefi (ülema) õiused ja kohused koondatud on. Sifeminister juhib piirivalwe tegevust, hoolitseb kindla wabekorraldumise eest teiste riikliste asutustega, määrab kindlaks piirivalwesse teenivate ükksikute ülema funktsioonid ja piirivalwe teotsemise piirkonnad, kinnitab ametisse wastawatel kohtadel teeniwaid isikuid ning määrab kindlaks majanduslike korra. Piirivalwe eesotsas on Piirivalwe walitfufe ülem, kes otsekohe sifeministrile allub ja kes seaduses ettenähtud wõimupiirides ning sifeministri poolt antud juhtuõrite wõimal piirivalwe teenistust juhib, korraldab, rewideerib, majanduslike warustamise eest hoolt kannab ja kellele koou piirivalwe ametkond allub nii teenistuslikelt kui ka piirivalwe alal. Piirivalwe walitfufe ülem kinnitatakse ametisse sifeministri ettepanekul Wabaritoi Walitfufe poolt. Piirivalwe walitfufe ülemaale on Wabaritoi Walitfufe otsusega 20. sept. 1922 a. antud S. R. VI. kättes ettenähtud ükksiku piirivalwe korpuse rikonna ülema õiused ja ühtlasi weale pandud tähendatud iseseiswa korpuse brigaadi ülema kohused. Alluwa ametkonna suhtes on temal diwiisi ülema õiused ja kohused. Piirivalwe walitfufe ülema juures on üks abi ja nõndanimetatud staap, mille all harilikult ametasutuse peawalitfust tuleb mõista. Teenistuse nõuetel on piiri peal olemad piirivalwe osad ära jaotatud piirivalwe jaoskondadesse, wiimased omalt poolt raioonidesse, kuna raioonid ükksikuteft kordoniteft koos seisawad. Piirivalwe jaoskondi on 8 ja need on nimelised, kas asuataoa ehk maakonna järele. Jaoskonnad ja nende asukohad on järamised: Tallinna jaoskond — Tallinnas, kelle alla suurem jaou Soome lohest kuulub; Narwa jaoskond — asukohaga Narwa linnas, kellele Narwa tagune piir allub; Peipsi jaoskond,

mis Mustwees asub ja Peipsi randa walwab; Tartu jaoskond — Wõõbus, mis Pihtwa järwe ja kalbaid walwab; Petseri jaoskond — asukohaga Wana-Jrboška alewis ja Iõuna-ida piiri ääres asub; Walga jaoskond — Walga linnas, mis Wõru ja Walga maakondades ja osalt Pärnu maakonna piiri ääres tegutseb; Pärnu jaoskond — Pärnu linnas, mille alla Pärnu laht ja suurem osa Pärnu maakonna Väti piirist kuulub; Väanemaa jaoskond — asukohaga Saapalus, kuhu osa Väanemaa-konda ja koou Saaremaa kuulub. Piirivalwe jaoskonna teenistust koha peal korraldab piirivalwe jaoskonna ülem, kes otsekohe piirivalwe walitfufe ülemaale allub, ning wiimase ettepanekul sifeministri poolt ametisse kinnitatakse. Piirivalwe jaoskonna ülema peale on pandud iseseiswa piirivalwe korpuse seaduses ettenähtud osakonna ülema õiused ja kohused, tema peal on teenistuse korraldamine koha peal ja selle täitmise järewalwe ning alluwa meeskonna eest lähem majanduslike hoolitsemine. Jaoskonna ülem on wastutaw selle eest, et koha peal piirivalwe jaoskonnale määratud jõudusid ja abinõusid kättes otstarbekohasemalt ära kasutataks. Kõik asjad, mis jaoskonna piirides ette tulnud ja küllalt selged, lahendab seaduses ettenähtud korras kohalik piirivalwe jaoskonna ülem ehk annab neile wastawa kätou. Piirivalwe jaoskonna ülemaale on lubata üle piiri liikujate karistamise suhtes endiste maakonna wõi linna komendantide õiused antud. Piirivalwe jaoskonna ülemaale alluwad piirivalwe raioonid ja nende ülemaad. Piirivalwe raioonide arm jaoskonnas ripub ära wiimase suuruseft ja tähtsuseft ning raiooni ülemaale asukohad on wõimalikult rahwariikmates maakohades, et kodanikkudele kättesaadaw olla ja nendea läbitäimine hõlpsam oleks. Raiooni ülemaale on antud iseseiswa piirivalwe korpuse seaduses ettenähtud salaa ülema õiused ja weale pandud ka selle kohused. Raiooni ülemaad korraldawad ja kontrollseeriwad teenistust ükksikute kordonite wabel, tarbekorral kõwendades walwet kohtadel, kus salakauhitsemisest andmeid. Raiooni ülemaad on wastutawad oma raiooni piiri eest ja nendele alluwad ükksikud kordonid ülemaad oma meeskonnaga. Piirivalwe kordonid asuwad piirivalwe suhtes tähtsamates kohades ja nende meeskonna peal lasub piiril teoeliku wõhiteenistuse pidamine, kas postide, patrullide ehk muul näol, nagu koha-

litud olud nõuavad. Ülemateks on ohvitserid ja wanemad üleajateenijad. Piirivalwe raiooni, kui ka kordoni ülemad määratakse ametisse Piirivalwe walitsuse ülema korraldusel. Kordoni ülematele on antud iseseiswa piirivalwe korpuje seaduses ettenähtud salga wahtmeistri ja weltweebli õigused ja peale pandud postiwanema kohused, ohwitseridel, kordoni ülematel, on, peale selle ka noorema ohwitseri kohused. Kordoni ülemate ja meeskonna pea ülesanne ja kohus on koha peal walwata tolliseaduse ja sel alal maksmapandud korralduste ning määruste täitmise järele.

Kaelaotuhuliku wastutuse suhtes oma teenistuse alal allub piirivalwe Sõjawäe prokuratuurile ja majanduslise tegewuse järewalwes Riigikontrolli sõjawäe osatonnale.

Hõlbus side pidamine on nõnda korraldatud, et kõik jaoskonnad, raioonid ning pea-aegu kõik kordonid telefoni teel kättesaadamad on.

Wälispidiseks äratundmiseks oma teenistuse kohuste täitmisel kannab piirivalwe ametkond finnitatud wormi, mis kergesti oma roheline ja kollaste wärwidega äratuntaw on.

Sellega oleks lühidalt öeldud piirivalwe organisatsioonist, nii kui see wäliselt silma puutub.

Oma eri piirivalwe alal tegutses piirivalwe tolli- ja üksiku piirivalwe korpuje seaduste põhjal (S. R. VI. f.) sifeministri poolt antud juhtnõuude järele, ning sõjawäe õpetuskomitee poolt wälja antud „Piirivalwe teenistuse määrustiku“ põhjal, millest ainult mõned peatükid järele jäänud on, kuna juurem osa sifeministri poolt seaduse põhjal ajanõude kohaselt kokku seatud juhtnõuudega oma maksuuse kaotanud on. Praegu kestab edasi kindlate wahetõrude wäljatõõtamine ja maksmapanemine teiste riikliste asutustega, mis seniajani osaliste endiste Wene seaduste ärakaotamisega ja unestantud korralduste põhjal hädatarwilik on, et piirivalwe tegewust kõigeülgiselt seaduslikkusesse raamidesse panna, mis sõjaludega sellest wälja kistud olid. Salakaubitsemise ärahoidmiseks tarwitusele mõetawa tegutsemise wiisi ja korra määravad kindlaks nõndanimetatud tegutsemise piirkonnad, sellest wäljaminees, et piiri lähemal on piirivalwel rohkem õigusi antud salakauba asjus iseseiswalt talitamiseks ja sõjariistade tarwitamiseks. Piirivalwe tegutsemise piirkonnad jagunenud seaduse järele järgmistesse wõi-

desse, arwates jeda mannermaa piirist ehk mererannast sifemaale: 21- ja 10-werstaline ning 875-süüalaline. Wäljaspool 21-werstalist maariba piirivalwe iseseiswalt ei tegutse, waid annab kõik asjad kohalikule politseiwõimule üle juurdluste ehk jälgimiste jatkamiseks ja süüdlaste wastutusele wõtmiseks; 21-werstalises maaribas on piirivalwe õigustatud kohalise politsei juuresolekul salakaubitsemise suhtes läbiotsimisi ja wäljawõtteid toimetama kriminaal kohtupidamise seaduses ettenähtud korra järele, kuid eluhoonetesse võib piirivalwe ainult siis tungida, kui süüalane tagaajamisel piirivalwe nähes ennast sinna ära peitnud ja wabatahtlikult wälja ei tule. 10-werstalises maaribas, mida seadus piiriwõõts nimetab ja mille ulatuses tekinud arusaamatusi lõpulikult Piirivalwe walitsuse ülem otsustab, on piirivalwel õigus antud sõjariistu tarwitada, kui muud abinõu enesekaitseks ehk süüaluse tabamiseks üle ei jää. Sõjariistade tarwitamine piiriwõõts võib sündida: sõjariistus kallaletungimise tagasitõrjumiseks ehk sõjariistus wastuhakkamise puhul, ka ilma sõjariistadeta kallaletungimise ehk wastuhakkamise korral, kui see mitme ehk üksiku isiku poolt sünnib olukorras, mis ähwardaw ja hädaohtlik piirivalwe ametnikule, kui piiriwõõts liitunud isikud peale kahetõrude seiswajäämise hüüde ja hoiatuspaugu õhku — seisma ei jää, kui tabatud isikud teewad katset põgenemiseks ja muu abinõudega neid finni pidada ei ole wõimalik.

875-süüalises mannermaa piiriwõõts on piirivalwele õigus antud ka eluhoonetes salakaubitsemise suhtes läbiotsimisi ja wäljawõtteid toimetada samadel tingimistel, nagu politseil, kui tema kohtu-uurija aset täidab asjades, mis wiitust ei luba ja karta on, et süüasja jäljed kaduma lähewad. Et kodanikkude kodukolde puutumatu õiguste kaitsemine tarbekorral ainult seaduspäraselt sünniks, — siis wõiwad toimetada läbiotsimisi ja wäljawõtteid ainult piirivalwe ohwitserid ja äärmistel juhtumistel ka üleajateenijad-kordoniülemad, kuid igakord piirivalwe ohwitseri korraldusel. Igast läbiotsimisest ehk wäljawõttest peab piirivalwe oma ülemusele kohe ette kandma järewalwe mõttes, et wõimalik oleks kindlaks teha, kas oli see tingimata tarwilik ning kas sai selle juures seaduslikult talitatud.

21-werstalises maaribas ei tegutse piirivalwe tolliasutuse tegewuse piirkonnas ehk nõndanimetatud tolliraioonis; kõikjagu

läbiotfimisest tolliratsioonides võivad sündida ainult tollivalitsuse poolt. Salakaubitsemisega seotud asju piirivalve iseseisvalt ei otsusta, vaid saadab kõik asjaalse puutuma materjaali ligemasse tolliasutusse ühes selle juures kinnipeetud isikutega. Salakaubitsemisega seotud asjaajamise viis piirivalve asutustes on politseilist laadi. Ka muudes seaduse rikkumistes, mis ette tul-

nud piirivõõs ja piirivalve poolt kindlaks tehtud, teatab piirivalve kas politseile eht vastavatele ametiasutustele seaduserikkujate vastutusele võtmiseks. Seega oleks lühidalt kõiku võetud piirivalve tegutsemise viis. Nagu nendest ridadest näha, on praegune piirivalve poolsojaväeline ja poolkoodanline asutus, nagu jeda nõuab tema ülesande kõige otstarbekohasem täitmine.

Süümärkide tõenduste teaduslikud alused.

Dr. Edmond Locard'i (Lioon) järele.

(Waata „Eesti Politseileht“ nr. 20/21).

II. Hüpotees.

Etteujutusvõim, mis ifegi kuiwa ja laine maetika metoodikas tähtsat osa mängib, ei tohiks puududa ka kriminaal uurimise juures, sest just julge hüpotees annab tunnistust kriminalisti tublidusest ja sübidusest. Iseenesest mõista, ei tohi lasta end ainult etteujutusvõimust juhtida, vaid et tarbelorral igas üfifitus punktis asjalitaks peab jääma.

Kuulus kriminalist ja kirjanik, Edgar Poe, oli arvamisel, et kriminalist peab luuletaja etteujutusvõimu üle käsutama. Tema tuntud kriminaalnowellide kangelane Dupin kaitses just jeda seisukohta, et kriminaal uurimises on waatlemine ainult teise järgu tähtsusega. *Ei pea oma aega raiskama sellega, et jälgedest kuritegu rekonstrueerida, sest: „mitte oru põhjast ei wõi töde kindlaks teha, waid ainult mägestiku kõrgustelt waba ülewaate abil“.* Nii seab omale Dupin, peale selle kui ta mõned wäljamõtted aeglehtedest kuriteo kohta on lugenud, kindlate ümbrusjoontega piiratud hüpoteesi üles, mis igatahes ifeeneses täitja laitmata peab olema ja mida tõesama peab kohapeal toimepandud waatlemine. See on n. n. aprioristiline hüpotees, mis enne igasugust waatlemist saab üles seatud ja wiimase läbi kontrollleeritud. Ent selle metoodi puudulikkus on nii filmapaistew, et talle palju tähelpanu ei jaaks pähendatud, kui ta ainult kriminaalromaanide metood oleks.

Nga ei tohi unustada, et üks tema kuulsamaist nowellitdest, nimelt „Marie Roget saladuslik surm“, sugugi mitte luuletaja wäljamõeldus ei ole.

Marie Roget oli wäga kena wäikmusega ja pisut edew naisidõoline, kes kord terve nädal aega kadunud oli, wiis nädalat enne oma traagilist otsa, mille selgitamise oma peale wõttis Poe nowellitde kangelane Dupin. Marie Roget oli igatpidi oma ülalpidamise kui lombete poolest laitmata noor netu. Pealegi oli ta kihlatud ühe tubli nooremehega, kes teda kirglikult armastas. Ühel hommikul lahkus ta tödli, et enam ialgi tagasi tulla ja keegi ei teadnud, mis temast saanud. Wiis päewa peale jeda leiti re-

ma furnuteha jõest. Ta teha küljes olid mitmed wälgastused ja ta kaela ümber pael seotud. Efimene probleem oli furnuteha ifiku kindlakstege mine. Dupin tegi jeda, ilma et ta jeda õnnetut eluajal ial oleks näinud, ainult aeglehtede teadete põhjal. Näinud leiti ka metsatukast, mis jõe läheduses, mitmesuguseid asju, mis Marie omandus, kuna sealt alates näha olid teha jäljed, millest otsustada wõis, et teha jõe järju kaldani oli lohistatud. Metsatukast leiti palju jälgi ja tundemärke, mis idendaksid, et siin äge wõitlus kuritegija ja ohwri wahel maad oli leidnud. Politsei jõudis otsusele, et Marie Roget rändawa hulguiste salga ohwriks oli langenud. Siin nüüd wõis Dupin oma teadmistega teiste üle triumfseerida. Ta näitas, ifka oma analüütilist metoodi käsitades ja ilma oisefohese waatlemismetoodi, et netu, kui terve salt tema kallale oleks tunginud, wastuhakkamise peale ifegi mõelda ei oleks suutnud ja et järjelikult ka mingisuguseid wõitlemisjälgi poleks leitud; edasi, on raste eeldada, et salkkond inimesti ühte furnuteha tahawad kõrwale toimetada, nad teda maad mõdda lohistama halaksid, waid nad oleks teda kannud; samuti ei oleks nad kunagi asju maha jätanud, mis kuriteojälgile juhivad ja äraandjaks saawad; salkkond hulguiseid ei oleks ta ial kalda ääres kaswawat wõsastikku läbi murdunud, waid furnuteha lihtjalt üle selle jõkke wisanud ja lõpuks ei oleks nad furnutehale ial paela kaela ümber sidunud, et teda järele lohistada. Tähendab, õnnetu ei olnud mitte terve salkkonna, waid ainult ühe ifiku wägiwalla ohwriks langenud. Kes aga oli kuritegija? Et edasijuhitwad jäljed puudusid, wõis armata, et kuritegija koha peale kuriteo toimepanemist paadis ära põgenes. Sellest järgnes, et tal waba juurdepeafemise tee jõe peale pidi olema.

Mees, kellega Marie Roget efimene kord kadunud, oli merewäe ohwitser, ja nende kahe juhtumise, nimelt Marie Roget efimeje kadumise ja tema surma wahel olew ajawahe wastas täpselt ühe teatud sõjalaewa reisuwältusele. Tähendab, sealt tuli kuritegijat otsida, kelle nimi ainult weel teadmata oli.

See hüpotees oli üles seatud otse imestamisväärti täpsejega, pealegi kus juhus jutustajale sarnase hiilgawa tõenduse kätjutada andis.

Politseji tehnikas on hüpoteesi walit sarnane punkt, mille kohta kindlaid reeglid maktsma panna lõp- mata raste on. Ta ripub ära kriminalisti wõimi- fest, nii õelda tema andest, mis talle külgesündinud peab olema ja on see, mida harilikult „heats ni- naks“ armastatakse nimetada. Aga kui raste on seda selgeks teha niisugustele, kellel üldse praktiline pill puudub, tuleb ometigi kriminalistide tähelepanu juh- tida selle meetodi heade külgede peale.

Hüpoteesi peanõue seisab selles, et ta kõil waalte- mise üfistud jattid arwesse peab wõtma. Näitusets leitakse üfistud majakates surnuteha. Üfse ees leidu- wate jälgede põhjalik uurimine juhib selle peale, et maja ette üks sõiduriist seisma on jäänud. Sammude jälgi ei ole näha. Kataste ja hobuste jäljed on segamini trambitud, nagu oleks hobused teatud aja jookful ilma ülewautujeta olnud. Hüpotees, milles ülesseatud mõrtfukatöö, tõrda saadetud trosta kutsari poolt, seletab kõike seda, mida kindlaks tehtud leitud jälgedest. Tõesti näitab kitjas wahje rataste wahel, et käesolewal juhtumisel on tegemist woorimehe trostlaga ja mitte härraste sõiduriistlaga. Sammude jälgede puudumine tõendab, et mõrtfulas ja ohwer tegewustkohale mitte jala ei ole tulnud, waid sõit- nud. Et rattad sõidujälgedest on kõrwale kaldunud, lajeb eeldada, et kutsar pufilt maha tulnud.

Hüpotees on täielik, kui ta ainuke on, mis asja- seisju tingimustele wastab. Näitusets: kirjutuslaud on lahti murtud. Arwuriklad sõrmeljäljed, mis ta küljes, on kõil peremehe omad. Wiimane aga on peale kuriteo ilmststegemist kadunud. Üks sõrme- jälg leidub aga muu seas mitte ainult polituuri peal, waid ka ühel wätkfel õõnsusel, wiimane paistab olewat pöidla jälg. Minutene wõimalik hüpotees on see, et käesolewal juhtumisel on tegemist simuleer- tud sissemurdmisega. Tuleb ainult järele uurida, mis huwi oli omanikul iseenda waranduse kallal kuritegu toime panna.

On selge, et rahuldawa hüpoteesi ülesseadmine se- da kergem on, mida wähem tundemärke kuritegu järele on jätunud.

Jseäralduste poolt rikas kuritegu, mis wõimaldab tüübiliste üfistkajade rõhtus sarnase hüpoteesi üles- seadmisel, mis tõele õige lähedal ja mida tõessald- wuse suhtes järele proowida wõrdlemisi lihtne üles- anne on. Surnuteha täfeldamised, rituaalkuriteod ja muud werised metstfused, eriti aga kõil ebaloomuli- tud kuriteod, on seda laadi. Saab leitud lahtilõigatud surnuteha ilma ssefonnata, hambajälgebega nääs ja häbiplektidega reostatud, milliste analüüs mingi- suguseid kahtlusi ei jata, on kriminalistil selge, et siin nekrosadismi juhtumisega tegemist on, ning ta

jäljed saawad eeldusi tõendama ning lõpuks ifitu juure wälja wiima, kellest arwata wõib, et ta jar- nase toore ja loomuwastase kuriteoga walmis saab.

Hüpoteesi teine külge arwestab psifkoloogilaga, j. o. ta wõtab arwesse kahtlustatawa ifitu intellektuaalsed wõimised. Kui juurdlust juhtiw kriminalist end kuritegija hinge sisse süweneda wõiks, siis oleks tal wiimase ülesastumine täitfa arusaadaw ja selge. Kui waatlemise läbi saawutatud psifkoloogilised tead- mised oistarbekohaselt ära kasutatakse, siis wõimal- dawad ka kõige keerulisemad ja saladuslikumad juht- umised uurijale nii õelda Ariadne paela leidmist, mille abil saladust selgitada wõib.

Kõikide asjaolude seast, mis sõna harilikus mõttes just otsekohe karistatamad ei ole, kuid milliste maha- surumise peale igasugune kriminaal-poliitika peaa- jalikult oma tähelepanu peaks pöörama, tuleb sõda- metunnistuse seisukorda, moraali mõisteid ja kuriteole tõukajaid asjaolusid terawalt eraldada mitme- suguste sotsiaalsete kategooriate juures. Sellepärast on uurijal wõimalik kuritegija psifkoloogist aru saada ainult siis, kui ta wastawat sotsiaalset lihti hästi tunneb ja põhjalikult on uurinud. Kuritegijate ringkondadele omaste kommete, ehawu pruukide jne. põhjalik tundmine, on tingimata nõuetaw, kui soo- witalse end ette walmistada kohtuniku, kriminalisti wõi kriminaal-asjatundja elukutseks. Sõbunaine, te- ma poolt ülaspeetaw armute, mustlane, hulguis jne. igal ühel neist on oma mõtlemis- ja tundmiswiis, mis harilikku kodaniku omadega waewalt kokkufõlas on, aga neid tuleb uurida, kui nende tegusid mõista püütakse. Samuti on lugu sarnaste kuritegudega, mis peaaajalikult maal ette tulewad, nagu wane- mate tapmised, kthwitamised, tulestütused kurja käe läbi, sageli ife oma hoonete juures jne. Peab tundma talupojale omast mõtteilma, tema armas- tust oma maalapi wastu, ahnitsemist wara järele jne. Mis puutub peaaajalikult kodanikestesse ja aris- tokraatlistestesse häbitegudesse, nagu wewepatt, abiefu- rikumine, eksteele meelitamine, alaealiste teent- jate rõhumine, wõltsimised, raha wäljapetmised, siis on soowitaw sarnaste kuritegude selgitamises põhja- likult suuremate politstsewalitfuste arhitwe uurida.

Paljas jälgede waatlemine, nagu ta „Gesti Po- litseilehes“ nr. 20/21, kirjeldatud, oleks, kuigi ta kaugelenutatawa tehnilise täufega saaks ette wõetud, ifkagi ainult surnud täht, kui ta hüpoteesi läbi elus- tatud ei saaks, mis waatlemise resultaadid koku liidab ja neid selgitab.

Hüpotees on seda tõenäolsem, mida rõhtem ta toetub terve miljöö ja weel parem üfistute ifitute, kelle wastu uurimine sifitud, psifkologia tundmise peale. Igal juhtumisel aga tuleb tema täpjust kri- deloleku kraadi, mis üldse wõimalik tätte saada, põhjalikult proowida.

Taskuwargus ja selle wastu wõitlemine.

Kriminaal-kommissar Dr. Riemann, Berliinis.

(E õ p p.)

Teo kordajaatmisel tarvitab tõmbaja suuremalt jaolt abinõu, mis teda teiste eest warjaks. Kõige rohkem eelistab taskuwaras warjamisabinõuna reisuwaipa ehk mantlit pahema käe peal kanda, ehk jälle aeglehte käes hoida, et siis parema käega rahakotti ehk kulduuri wõiks tõmmata, ilma et teda jaaks tähele pandud. Taskurätiku warjus, mille-ga jahedust lehwitab, tõmbab tema oma wastas-olijalt kaelsõidemeest wäärtuslise nõela wälja. Tihhti on juhtumisi ette tulnud, kus taskuwaras oma wastasolija westi woodri wäikeste kääridega lahti lõikab, et siemises wõistitaskus peitumat rahapungaga wälja tõmmata. Tihhti saab selja peal kantaw aktitasku terawa noaga läbi lõigatud ja sisse wälja wõetud.

Näituseks mäletan ühte juhtumist, mis toimus kahe aasta eest Berliini maa-aluses raudteerongis. Reegi suurkaupmees oli pangast suurema summa raha toonud ja selle aktitasku peitnud. Kawal taskuwaras oli pangas tählpõltsikult täpselt raha hoiupaika silmitsenud ja „rikka kaupmehele“ jälginud. Maa-aluses rongis rahwa tungis lõikas taskuwaras habemenoaga tasku seljataguse lahti ja tõmbas raha wälja, ilma et teda oleks tähele pandud. Alles oma korterisse jõudes märkas kahjukannataja oma suurt kaotust.

Osaw ja wilunud taskuwaras ostab ka ilma kaaslaste kaasabita wargust toimida, et ära hoida seltsimehelikku kasude jaotust. Need juhtumised tulewad siiski äärmiselt harwa ette. Sarnasel juhtumisel peab ta kaaslaste oja enda peale wõtma, nimelt warastatava isiku tählpõltsikult wõtmise. Tählpõltsikult wõtmise wiis wõib jällegi rii mitmejulgune olla. Näituseks wõib ta seda teha seega, et mõnelt kulduuri omanikult paberostile tuld palub. Täiesti wõimata on kõiki taskuwaraste ametkonna tarwitusel olewaid trükkid esile tuua, sest taskuwarga leidlikkus ja meeletarus on piiritu.

Tähele pannes äärmiselt arwurikkaid taskuwaragust, mis raudteerongides korduvad, nimetatatse nende spetsialiste rongiwarasteis. Nende tege-wus wastab täiesti taskuwaraste tege-wusalalale, selle wahega ainult, et tege-wuswäljaks on rong. Nad eralduvad wäljalt kohalikkubest taskuwaras-est weel osawama wäljaastumise poolest. Ka on nemad reisirühmitumise kohaselt riidetatud. Samuti kui taskuwaras, nii tõstab ka rongiwaras ainult harutorril ühenda. Ka siin on kaaslaste ülesandeks juhuste silmitsimine, tählepõltsikult wõtmise juhtimine ja warjamine. Juhust taskuwarguse toimimiseks on juba tihhti enne rongi arajõutu. Pileti lunastamisel kasja juures tekkimud tungi tõttu wõib osaw tas-

kuwaras oma eelseiswalt reisirühmit rahakotti tas-kust kerge waewaga wälja tõmmata. Sama wõimatus on tal rahwa rühlemises wagunisje astumisel. Ta ei lasje mitte ühtki käetotti ega kohwrit silmist, mida hooletu reisirühmita filmapilgus kupeesje ilma järelwalweta on jätnud. Warastatud asjad ulatab ta harilikult oma läheduses wiibiwale kaas-lasele, kes jaagiga rutuliselt kaob.

Sõidu peal püüab taskuwarga kaaslane kütkestada reisirühmit weetlewa jutuwargusega, kuna sel hetkel reisirühmita kõrwale istuja pifanäpumees end magajaks osustab ja aeglehte ehk reisuwaipa warjus, mida tema süles hoiab, reisirühmita uuri näpab ja seda kiirelt järgmises pingireas olijale kolmandale kaaslastele edasi annab. Jseärans kerge töö on magajast reisirühmita riisuda. Tihhti on juhtumisi ette tul-nud, kus warga tabamise eesmärgil kõik reisirühmit läbi otsitakse; sarnasel juhtumisel peidawad war-gad näpatud asjad wäljajärguokhta. Nõudmise peale ennast läbi otsida lasta, on harilikult taskuwar-gad kõige esimesed, kes oma taskud läbiotsimiseks walmis seawad. Sageli rongis ettetulnud kohwri-wargused seiwad selles, et hästi riidetatud warga kaaslane saadab oma ohwri enne rongi kohalejõud-mist teatawasse jaama, mis muidugi taskuwarastel juba ennem omawahel kofku rähgitud, eine-laua wagunisje, kuna seltsamal hetkel tema seltsi-line kohwri läbi atna jaama esisel ootajale kaas-tõdliwale kätte ulatab.

Turuwaras ei kujuta iseenesest mingijugust taskuwaraste eriala. Kaubamajas ja turu peal leiab naiswaras kohase tööpõllu, kuna meeswaras ainult ühifikult üles astub. Naiswaras tungib kaubaostja naisterahwa lähedusse ja awab osawalt käetoti, millest kiirel hetkel kaob kauba siisjostimiseks mää-ratud raha. Peab tähendama, et siin rohkem ko-halikus, kui rahwuswahelised isikud tegusewad. Seda wõib juba sellest oletada, et rahwuswaheline taskuwaras, kes suuremate kasudega harjunud, küll waewalt käetoti sifuga lepib, sest suurem oja ost-jait wõtub ainult nii palju raha kaasa, kui palju kauba ostmiseks ära kulub.

Taskuwarga ülalpidamine finni-wõtmisel. Niipea, kui kahjukannataja isik oma läheduses wiibiwahelise taskuwarga was-tu mingijugust kahtlust awaldab, mis küll harwa juhtub warga kindla wäljaastumise juures, lütab pifanäpumees sarnase etteheite sifidit ümber. Kofe astuwad kaaslaste tema kaitseks wälja ja püüawad tema ilmsüütust tõendada. Kui aga kahjukannataja ei lasje ennast warga ülalpidamisest ekkitada ja nõuab tema finniwõtmist, siis peab tihhti kahju-

kannataja, warastatud asja mitte ilmfitstulemisel, viimastelt wabandust paluma.

Politsei ametniku vastu näitub end rahwuswaheline taskuwaras alati filmatorikawalt tahtlase isikuna, isegi ka siis, kui temal juhuslikult midagi jūdame peal ei olegi. Mii pea, kui teda wargule pealt tabatakse, wõib suurt argtust tema juures mērgata. Tõffist waslupanekut awaldab ta küll harwa. Eōjariistu ei ole weel ühegi sarnase warga käest leitud. Kõige esmalt teeb ta katset põgenemiseks, et kinniwõtmise eest pääseda ja warastatud asja põgenemisel maha wifata. Teel politsei jaoks londa palub ta kinniwõtjale politsei ametnikule alati suuremat rahajummat wabaduse lunastamiseks. Megi wanad, wilunud taskuwargad, kes tihtigi nuhtlusseadusega wastollu sattunud, lordawad sarnast katset.

Ülekuulamisel on need wargad-wäljamaalased äärmiselt kangekaelse ja walelikud. Ettepannud küsimuste peale annamad alati põisilewad wastused. Minult harukorral tunnistawad nad oma süü üles, ja sedagi teewad ainult selle lootusega, et omale pehmemat karistust saawutada.

Politseiametnik, kellel tawalikult rahwuswaheliste taskuwarastega tegemist on, leiab peagi kindlad tundemärgid, millede järgi wõib kuriteguse tõffist ehitajat ära tunda, ja selleks oleks nimelt järgmised punktid:

1) Rahwuswaheline taskuwaras kannab wale nime.

2) Ta toob juuremalt jaolt ette, et ta alles eelmisel päewal enne kinniwõtmist olla sisse sõitnud.

3) Kindlat elukohta temal ei ole, sest et ta olla alles sisse sõitnud.

4) Tema eesmärk on Ameerikasse ehk kuhugile mujale sõita, kus tema rikkab sugulased elutsewat, kes tema eest hoolitsewat.

5) Et temal kaaslased olid, seda ajab ta tagasi. Oma kaaslast, kellega tema selles kinni wõetud, olla tema alles politsei jaoksõnmas tundma õppinud.

6) Veitakse tema juurest warastatud asi, siis teatab, et selle olla leidnud. (Mii sai kinni wõetud üts rahwuswaheline taskuwaras, kes lühitese aja jooksul kats kulduuri „leidnud“.)

Politsei abindud rahwuswaheliste taskuwaraste vastu wõitlemiseks.

1) Iseäralise patrulli sisseseadmine. Silmas pidades sarnast tugewat kelmitse salka, peawad ka ametnikud selleks ertti wäljawalitud olema. Sarnane ametnik peab igatahes äärmiselt osaw ja wilunud olema. Ta ei tohi leha täiuse ega suuruse poolest filma paista. Ametnikud, kellel miingisugused filmatorikawad tundemärgid, ei kõlba sarnase patrulli teenistusse. Tema rüüded peawad selle publikumile wastama, kelle seas taskuwargad liiguwad.

Samuti kui taskuwargad oma ringkäigul mts-

messe kolonnesse jagunewad, nii peawad ka üffitud ametnikud 2-3 meest grupis walwets wälja faadetama. Walwe juures on tähtis, et ametnikud üksteisele kättefaadawas lauguses asukfid. Kui ametnikud on wargasalga jälgile jõudnud, siis riipub see täiesti nende osawusest ja wilumusest ära, et parajal filmopilgul samme astuda salga kinniwõtmiseks. Siig rutulise kinnihaaramise läbi wõib küll wargust takistada, kuid sarnaste hädaohhtlikude kuritegijate tegewusele piiri ei pane. Kui näid taskuwargad lord juba nende ametnikkudega tutwunenud, siis oskawad nad edaspidistel juhtumistel ettewaatlikumad olla. Nende iseäraliste ametnikkude aegajaline wähetus on täitsa loomulik, sest nende eriteadlaste terawa pilgu eest ei peaje naljalt tähelepanematult ühe ja sellejama isiku lordum waatepiirile ilmumine. Täiesti arusaadaw on, et wahi patrull peab tihti oma walwekohta muutma.

2) Kohalikkude kuulsaksaanud taskuwaraste korterite, samuti ka nende lokaalide nimekirja ülesseadmine, kus wargad kõige sagedamini armastawad wiibida, on tähtis mõne suurema warguse awalikustegemise kiitustamiseks.

3) Ka razziad annamad häid tagajärgi, isegi leitakse mõniford warastatud warandust, mille wargusest alles järgmisel päewal politseile teatatakse.

4) Iga tabatud taskuwaras peab päewapildistatud ja daktiloskopeeritud saama. Eōrmejälgebe kaartide laialifaatmine teiste riikide kettasutustele.

5) Järelepärimised kinniwõetu taskuwarga kodumaalt tema eluloo kohta.

6) Taskuwaraste juurest leitud paberite põhjalik läbiwaatamine, et kinniwõetu wiimast elukohta kindlaks teha.

7) Wangistatu poolt sugulastele ehk tuttawatele faadetawate salafirjade ehk muu teadete kinnipüüdmise. Tihti wõimaldawad sarnased teated warga kaaslaste kinniwõtmist.

Kinniwõetu ülewiimisel karistusmajasse tuleb tähele panna, et rahwuswaheline taskuwaras ennakst enamasti kautsjoni peale wabaks palub, kuid tähtsaja möödumisel kohale ei ilmu. Oma wabaduse tagatiseks ohwerdatud summat wõib ta juba wabastamiseks päewal hea wõtte läbi kerge maewaga tasuda.

Wigilantide ehk taskuwaraste ringlonda kuuluwate usaldusmeeste eestkostmisest tuleb tungiwalt keelduda. Saadud kogemused on näidanud, et sarnased isikud tarwitawad oma usalduskohti ainult selleks, et oma feltfilitsele wääruslikst abi pakkuda. Nad näituwad endid ametnikkude saatel ennem taskuwarastega kollurägitud kohal, et wiimastel juhust oleks ametnikke wälimusega tutwuneda.

Kui suur hädaohht ahwardab publikumi nende raffineeritud pikanäpumeeste tegewuse läbi on wiist iga politseiametnikule teada, seda wõib juba osustada nähtusest, et wõrdlemisi lühitese aja jooksul

wäga palju teateid on tulnud taskuvarguse läbi jaadud kahjude üle.

Taskuvaraste osavuse ja wilumuse peale waatamata oleks nende edu laugelt wähem, kui iga üffit isit rahwatumis wiibides rohkem tähelepanu pöörrats oma ümbruskonna ja wäärtasjade peale. Just publikumi hoolimatus ja tähelepanematus kindlustamad taskuvarguse osavuse edu. Sellepärast on soowitam, et aegajalt saaks aeglehtedes tasku-

waraste hädaohtliku tegewuse peale tähelepanu juhitud.

Berliinis on just wiimastel aastatel taskuvargus kohutawal määral kaswanud; seal näidatakse publikumile kriminaal-tehnilise juhatusel all walmitatud filmi, mille pealkirjaks „Taskuvargad“, kus peaaegu alikult taskuvaraste poolt tarwitatawad trikid näitlikult ja arusaadawalt üldijeks hoiatusjeks efitte toodakse.

Praeguse aja politseiwõimu arenemiskäik Inglismaal.

(2. järg.)

„Pillory“ (Häbi-post): See abinõu oli tarwitusel kaunis warakult Inglismaal, kui ka teistes Euroopa maades; sellega on ühendatud niihästi ko-möödia, kui tragöödia. Ükski karistuswiis ei ole nii üldiselt tarwitusel olnud, kui see. Harilikult selles niisugune häbi-post turuplatsil. Kui häbi-post tarwitamiseks walmis ei olnud, kui juhtumine seda nõudis, mõisid kohalitud mõimud üldse õiguse kaotada turu pidamiseks.

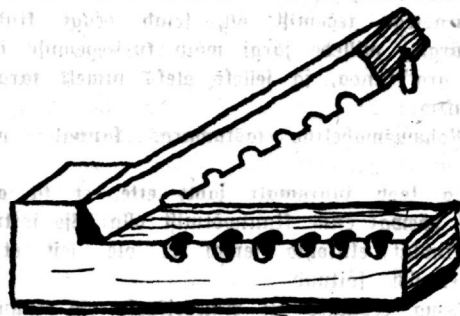
Alaastumised, millede eest häbi-posti määrati, olid järgmised:

- pagaritele kaalu puudujäägi eest;
- lihunikudele halwa liha andmise eest;
- petmise eest würrlimängus;
- waleraha tegemise eest;
- waletamise ja laimamise eest jne.

Selle eest, et üks mees 1364 a. oma sõbrale ütles, et 10.000 meest Londoni tulla ja kõiki maha tappa, määrati temale üks aasta ja üks päew wangistust ja peale selle üks kord iga weerand aastaks kolmeks tunniks häbi-posti ilma peakatteta, palja jalu ja weskikiwiga ümber kaela, mille peal sõnad seisid: „Petis, waleliit“. Teisel jälle naelutati mõlemad kõrwad samba külge ja lõigati ära haawamate sõ-

nade eest. 1556 a. toodi keegi isit tagurpidi hõbu-se jellas posti juure, ja pärast põletati tema põskedele tähed „F“ ja „A“ (sõnadest „false accusation“ — i. o. wale süüdistamise eest).

Kõiki hulgujaid, tulewiku kuulujutajaid, sante jne. karistati häbi-postiga. Wiimase tarwitamine keelati parlamendi poolt aastal 1837.

Oli ka tarwitusel „finger pillory“ (sõrmepiinaja), mis seisis koos kahest tammepuu tükkist, milledest ülemine osa alumise osaga hingede läbi ühendatud oli. Alumisel kinnitatud osal oli teatud arv aukusid, kullalt sügawad, et sõrmede kahte liiget ära mahutata, kuna kolmanda liitme jaoks awaus jäeti, mis-sugune, kui pealmine osa maha lasti, mingit wõimalust ei annud sõrme wälja tõmmata. Niisugune karistus määrati korrarikujatele pühade ja pidude ajal; näit. jõuluajal teenijatele jne. kui nad üldistest jeadustest üle astusid.

„Stocks“ (Jalapakud): Neid mõis praegu peaaegu endisel kujul mõnes lauges Inglise külas leida. See on üks wanematest karistuswiisidest, nii nagu nad harilikult anglo-sakside juures tarwitusel olid.

Dulgused wiidi harilikult linna turule, seoti seal wankri külge ja wiidi ümber turu, seal juures neid palja ihu peale piitsfaga pekstes, seni kuni ta ilenti werine oli. Umbes 1530 a. seati sisse wankrite asemel piitsutamise postid.

Ühe jumalateotaja juures saadeti järgmine kohtuotjus täide: häbiposti 2 tunniks, peale selle piitsutamine teel Westminsterist kuni Old Exchange'ni, kus teda jälle häbiposti seoti ja paber süüteo kirjelusega külge pandi. Siis põletati tema keelt tulise rauaga, kuna otsaesisele sama rauaga täht „D“ (blasphemy — jumalateotamine) wälja põletati; peale seda wiidi teda tagurpidi hobuse seljas istudes Bristol, kus teda järgmisel turupäewal, peale kohale jõudmist, jällegi piitsutati; siis pandi ta wangi, kus ta sunnitud oli tugewasti tööd tegema, kuni parlament teda wabastas. Wangis wiibimisel ei antud talle tinti ega sulge, ega ta paberit, niijama ta mingit toetust ülespidamiseks, peale selle, mis ta oma tööga teenis. See kõik wiidi läbi, ehk küll parlamenti paluti otstust pehmendada.

Kohtunik Jeffreys ütles mehele, kes üht naist pidi nuhilema: Palun teid iseäralikku tähelepanu selle naisterahwa peale juhtida; piitsutage teda tublisti, kuni ta werine on. On ju jõulu-aeg, ja seega külm ning waadake, et teie tema õlajid hoolega soendate.

X r a p õ l e t a m i n e: See oli karistus, mida üsfilutal juhtumistel tarwitati. Siin on mõned wäljandõtted ametlikkudest aruannetest: 1515 a. põletati üks naisterahwas oma mehe tapmise eest King's Lynni turul. Samas linnos põletati 1590 a. teine naine nõidumise eest. 1772 a. põletati üks naisterahwas Lincolnis oma abikaasa tapmise eest. Tema riided walati tõrwaga üle, pähe pandi talle tõrwaga ülewalatud müts ja nii, ilenti tõrwane, pandi ta tõrwatünni otja ning põletati ära.

Palju oli sarnaseid otjuseid sel ajal leida, misjulgused ka 18 aastajajal weel ette tulid.

Poomine, wentamine ja neljaks lõikamine tulid aastajajad tagasi tihti ette, kuna furnuiks pigistamine, põidla truwimine jne. wõrdlemisi hiljemate aegadeni püüsid.

Awalik poomine: Awalik kuritegijate ülespoomine kuriteo koha ligidal oli harilikult nähtuseks weel umbes sada aastat tagasi, kuna lehad suwije päikese ja talwije külma kätte weel kauaks rippuma jäeti. Näit. poodi Welper'i ligidal rööwimise eest kolm naisterahwast üles, neid walati tõrwaga üle, et nad parem alalhoiduks, kuid üks kohalik elanik, kes tüdinenud sellest nähtusest, süntas nad ühel õõl põlema. Nii põles maha wõõl ühes ülespoonutega ja järele jäid ainult raudtettid. Kõite seda tehti teiste hirmutamiseks. Miijugused juhtumised meelitasid ega inimeste ligi ja nad tulid parwede kaupa igast küljest koku. Ühes Hannas poomispuu kohal põletati üks furnuteha riigiministri käsu peale ära, et edaspidi rändamist ja sellega seotud rahutust ära hoida.

Ükski küla ei olnud küllalt täielik, kui seal jalapakud puudusid, nii tarwilikud näisid nad üldise korra alalhoidmiseks olewat. 1605 a. pidi igaüks, teda joounud olekus tabati, trahwiks wiis shillingit maksma ehk 6 tundi pakkude wahel istuma. 1581 a. pandi puuwargad kahets päewaks pakkudesse, kuna warastatud puud nende ümber laiali laotati.

Peale pakkude oli joodikute karistamiseks weel teine abinõu. Näit. Durhamis oli weel „joodiku mantel“ tarwitusel. See oli suur tünn, mille põhjal aut oli pea läbipistamiseks ja külgedes augud kätte jaoks. Miijuguses tünnis pidi süüdlane läbi tänawate minema. — See wiis ei näi aga Inglismaal mitte üldisel tarwitusel olnud olewat ja arwatakse, et ta mamentmaalt üle toodud on. Mõnes kohas pidid joodikud lauda ehk kaarti laelas kandma, millele juur punane „D“ (drunkard — joodik) maaltitud oli.

P i i t s u t a m i n e oli karistuswiis, mida tihti tarwitati. Anglo-saksid tarwitasiid piitsfa kolmest nõõrist, kuna otjas sõlmed olid. Linnade aruannetes olid tihti matjud peksmise eest üles pandud.

Halifaxi poomise seadus on watafult oma alguse saanud; on huwitaw, et Prantsuse guillotine, kui Dr. Guillotine ülesleiduse peale waadatakse, kuna omelt Halifaxis niisugune instrument tarwitusel oli aastajad enne guillotine ilmumist Prantsusmaal. — Näib peaaegu uskumatu, et Heinrich VIII walitsuse ajal mitte wähem kui 70.000 inimest üles poodi, kuna niisugune otsus üsna tühjade üleastumiste pärast määrati. Arwatawasti lootsis walitsus karmi nuhtlusega seda kätte saada, mis temal puuduliku poliitsei wõimu korraldamise tõttu lorda ei läinud. Niisugune karistuswiis kestis kuni 19 aastajani.

Rogukonna constable: 17 aastajaja alguses sai „Frankpledge'i“, „Hundred'i“ ja „Tything'i“ süsteem praktiliselt täiäsa kõlbmataks. Karl I wõlitas logukonda maksuta constable ja palgalise asetäitja asemele „logukonna constable'i“ ametisse panema, kes iga juhtumise eest, kus ta oma abi andis, taju sai.

Cromwelli sõjawäe poliitsei: Et Cromwellile warsti peale seda riigi walitsemine ning rahwa heatait usaldati, siis kadus „logukonna constable“ ära. Et kuniingat ei olnud, ei wõinud ka loomulikult „tuninga rahu“ olla, mille alalhoidmiseks constable oli. Kõik Karl I poolt tehtud korraldused sel alal tunnistati maksuwetaks. Cromwell leidis tarwiliku olewat rahu tagasitoomiseks erainimeste asemele sõjawäelasi seada ja selle tagajärjel walitses Inglismaal mõnda aega lepi asemel püss. Tema jaotas krahwonnad 12 poliitsei jaoskonnaks, mis sõjawäe ohwitseride järelwaatuse all olid. Lambert oli Põhja Inglismaa ülem, kindral Tretton oli Cromwelli poliitsei ülem, tema juhatusel all olid 6.420 meest. Nad andsid seadusi wälja ning panid neid maksma ja olid ühes sellega ka kohtumõistjad seadustest üleastujatele. See oli täielikne wastand praeguse kohtu rippumata seisukorrale. Need ohwitserid ei meeldinud wist rahwale, nii et nad juba 2 aasta pärast oma tegevuse lõpetama pidid. Mitpea, kui see sõjawäeline wõim tagasi oli astunud, mõisid ülekohtus ja kuritööd laiemalt maad, kui kunagi enne.

Sel ajal oli tänawate walgustamine peaaegu tundmata, kui mitte arwesse wõtta küünlaid, mis iga 10-da maja ukse kohal wilksid, ent rõõwliid tulid ette sama tihti, kui werstapostid. Üks tolle aegsetest kirjanikkudest ütleb, et rõõwliid kinniwõtmise ilma hulga sõjariistus meeseteta wõimata oli.

„Karlid“: Karl II hakkas logu poliitsei süsteemi uuendama. Ta andis kohtunikuledele õiguse määrata constable'id kas pikemaajalise teatava taju eest ehk juhuslike eriülesannete tarwis. Ühtlasi määras Karl II ka 1000 meest Londoni jaoks, teda „kellameesteks“ nimetat. Kuid rahwas ristis sarnaseid „kellamehi“ tuninga nimetuse järgi, kes neid ellu kutsus, naljanimega „Karlideks“.

Tasud: Karl II pani maksma niisuguse taju süsteemi, kus eriti iga kuriteo liigi kohta ette oli

nähtud teatav tasusumma. See süsteem oli jõus kuni 19 aastajaja alguseni.

Eriti tähelepanu wäärt selles taju süsteemis on n. n. Tyburn'i pileti, misugune kohtuniku ehk kohtu poolt anti isikule, kes kuritegija kinni püüdis ja sundis teda oma süüd üles tunnistama. See pileti andis omanikule õiguse wabaneda kõigist riigi- ja omawalitsuse teenistuskohustest. Pileti oli edasiannetaw ja isikud, kes soowisid sarnastest tülitatest kohustuslest wabaneda, olid tihti walimis maksma suuri summe Tyburni pileti eest.

Selle taju süsteemi tarwitamine oli kõige ülekohtusum wiis kuritegijate püüdmisel ning kahtlemata aitas kaasa kõige suuremate kelmuste kahtlupääsemisele, mida iial on tuntud ühenduses poliitsei administratsiooniga. Sel ajal häwitati ning saadeti maalt wälja hulk süütuid inimesi.

Asjaarmastajad warastepüüdjad.

Tasu patuti kõigile ja ei olnud tarwilik omandada ühtegi nimetust mingisugusest wõimust selleks, et luba saada poliitsei ametniku ehk detektiivi ametisse astuda. Tagajärg oli see, et hulk asjaarmastajaid warastepüüdjaid esile tuli. Neude amet seisis selles, et ülemalnimetatud tasulehe kohaselt „raha teha“, mida harilikult „were rahaks“ kutsuti. Mitmed sarnastest warastepüüdjatest langesid nendele wäärilise karistuse alla, mis poomisturmas seisis. Poomispun seisis praeguse „Marmor Arka“ (wärawa) kohal, misugust kohta sel ajal Tyburn'iks nimetati.

Sellest ajast on alalhoidunud hulguiste komisjoni aruandes naljakas tõsiasi, mis järgmiselt kõlab: Rogukonna constable oli õigustatud hulguiste kinniwõtmise eest 10 shillingit saama, kui oli kindlaks tehtud, et ta oli raha palunud. Constable'i ja hulguiste wahel tehti sarnane leping, kus hulguiste constable'ilt raha küsis, constable andis talle ühe penni, siis areteeriti hulguiste ja wiidi kohtu ette, kus ta sai kindlaks tehti ja karistus määrati. Constable aga nõudis sisse määratud taju, mille pärastpoole, kui hulguiste wangist wabastati, temaga ära jagas.

Waras warast püüdmas.

Nõige juurem telm, ühtlasi ka waraste püüdja, keda eelpool nimetatud tasujüsteemi perioodil tunt, oli Jonathan Wild. See isik ei lohtunud millegi ees ning tal oli võimalus omandada warastatud warandust igas väärtuses. Oma kodu, Old Bailey's oli tal kontor, mille kaudu isikuid otis, kelledele õnnetus oli osaks saanud rööwitud olla ning jaades üksikasjalisi teateid nende kaotuse üle, lubas ta neile omi paremaid püüdeid warastatud asjade jälgimisel. Inimesed olid väga imestanud tema tähelepanemismäärilise oskuse üle warastatud asjade ülesleidmises. Kuid faktiliselt polnud ta keegi muu, kui warastatud asjade vastuvõtja, ostes kuritegijatel nende rööwitud saake ning andes neid edasi nende õigetele omanikkudele juba palju kõrgema hinna eest. Juhtumistel, kui margad omi saake tema kätte ei toonud, püüdis ta nad kinni ning andis nad vastawate lohtuõimude kätte.

Jack Sheppard.

Jonathan Wild saatis eelpool jutustatud teguolli-figa paljud mõlla, kellede hulgas ka noor kuritegija Jack Sheppard oli. Jack, kes Wild'i teguolli-figa hästi tuttam oli, tõrkus juba kauemat aega tema

jaoks warastamast. See andis Wild'ile põhjust karia, et Sheppard talle tulewikus kahju mõis teha ning andis viimase esimesel heal juhtumisel politsei wõimude kätte, jaades jelle eest harilikku taju. Sheppard mõisteti poomise surma Tyburn'i mõllas. Kohtuotsuse täidemiimise päewa hommikul paljaslas ta Wild'i tegevust, hoiatades Wild'i ennast, et ta temale osaks saab ühel päeval Tyburn'i mõllas tõkuda. Warsti peale jeda rööwiti Wild'i maja tüh- jaks ja põletati maani maha ning teda enmast jäeti pennita kerjuseks. Kohtuõimud wõtjid ta kinni ning kohalikkude elanikkude kaasabiga paigutati ta wangimajja. Nagu jaatuse paratamata tujude täim- jeks, järgnes ta Sheppard'ile jamas mõllas, waata- mata oma suurte teemuste meeletuletamisest kurite- gjate püüdmises.

Jsegi 1816 a. meelitajid 4 meest kolme wenda, kelledest kõige noorem 13 aastane oli, wargusele, et jeda siis üles anda ja taju saada.

Sarnased juhtumised olid igapäewasets nähtusets ning ei tarwitse sugugi imestada, et keegi Bill Si- kes, isa uhkusega, laulis oma lapsel: ära nuta, küll ka sinust kasvab aegamööda murdwaras.

„The Police Chronicle“.
(Järgneb.)

Naispolitseinikud Soomes.

Soome naiste rahvusliidu kõblustomitee poolt ühenduses Soome Walgeliidliiduga toime pandud tahetuulised naispolitsei kursused lõppesid Helsingis 18. mail. Nõwõtjaid oli 25, neist 9 teenistuses ole- wat naiskonstaablit. Loengutel ja tegelikkudel harju- tustel tutvustati kuulajaid ühistondliste teaduste ja naispolitsei tegemuse eriülesannetega. Eriti selgitati kõblus-, karstus- ja lastelaitse ala puutuwaid se- aduse määrusi, neid küsimusi laiemaltki walgustades. Samuti käsitati kriminaalseadust, politseimäärusi, wangide walwet, waimuhajete hoitu ja muid po- litsetegemuses ette tulewaid asju. Loenguid peeti mitmete tuntud jõudude poolt ühteloku 150. Kur- juse juhatajaks oli naisdoktor Tilmä Hatmari. Arapeetud kursused olid esimesed selle laadilised Soomes.

*

Siinkohal olgu tähendatud, et naised Soomes mitmel pool politseiasutustes korrawalwe teenistu- ses tegewad on. Mõneski wähemas linnas tödta- wad naiskonstaablid mitte üksi kombluswalwe alal, waid tegutsewad ka kriminaalameinikkudena, ehk wal- wawad awalikkudel paikadel, nagu raudteejaamades, lõbustuskohtades ja mujal noorte tütarlaste julge- olekut, samuti peawad lastelaitset filmas ja wal- wawad nende järele tänowatel, mängupaikadel ja kinodes. Helsingis on naispolitseinikkudele fittid õige

piiratud tegemusala jätatud, teenistuses on neid seal ainult mõni üks; kriminaalafakonnal on Helsingis ainult üks naisametnik.

Naispolitsei kursuste juhataja, doktor Tilmä Hai- nari sülest ilmunud artiklis, mille järele need teated toome, kurdetakse, et Soomes siamaani naispolitsei erilistest wajadusest küllalt veel arusaadud ei ole ja nende teenete üle, mis naispolitsei tegeuwis riigile toob, peaaegu sugugi järele ei mõelda, kuna Inglis- maal, näit., kelle politsei üks parematest maailmas ja kus politseinik kõikide kodanikkude poolt austat- tud ja lugupeetud isik on, naispolitsei liikumisele palju rohkem tähelepanu pühendatakse. Autor leiab kõige pealt, et Helsingi politseiasutustes, kuhu kinni peetud naised paigutatakse, nende järel walwamine ja hoolitsemine tingimata naiskonstaablite hoolde tuleks jätta. Eriti rõhutab ta, et kaswatatud nais- politseinik noortele ebatomblusesse langewatele nais- tele filmapilgul, kus seaduse käsi esimest korda neisse puutub, heaks nõuandjaks ja hoiatajaks mõis olla, sest et ametlikul naispolitseinikul palju suurem mõjumõim on, kui wabatahtlikkudel kõblustõitegi- jatel. Naispolitseiniku ülesanne oleks hoolt pi- dada awalikkude paikade moraalist, filmas pida- des, et tänowate ja parkide elu niisugune oleks, et lapsed sealt halbe ei nõeks ega õpiks.

Naispolitsei tegemusele ja teenistusnõuetele was-

takfid autori arvates eeskätt wanemad naisterahwad, kellel rohkem elukogemusi on, selle juures peaks neil enam wähem teadmisi ühiskondlike teaduste, seaduste ja määruste tundmises olema. Jseenesest mõista, kõlbliselt peawad nad laitmata olema. Noortelt naispolitseinikkudele tuleks aga keskkooli- või koguni kõrgemat haridust nõuda. Selle kogemusele tuldi Inglismaal, ära nähes, et ühel ja samal hariduslikel astmel seiswad noored naised meespolitseinikkudega, kui teenistuse kaaslastega, distsipliini ja seltsimehelikkuse mõttes wähem kokku sündisid, kui hariduslikelt kõrgemal astmel seiswad naised.

Wõrdluseks toob autor Inglismaa naispolitsei liikumist ette, mis eht küll noor on ja alles ilmasõja lahripühkemisel aluse sai, siiski kümnete naiselstide ja ühingute poolt elawat toetust leiab. Wajadus naispolitsei järele on Inglis seltskonnas üldijelt tuntawaks saanud. Kui möödaläinud aasia kewadel kokku-

hoidlikkuse mõttes naispatrullide arwu Londonis wähenemada taheti, äratas sellekohane teade üldist ärewust ja wastufeelmist. Peeti juuri meeleawaldusi, kus parlamendi liikmed, piiskopid ja paljud mõjuwõimulised isikud naispolitsei kasuks üles astusid. On tähelepanud, et naispolitseinikkude lihtne juuresolek awalikkudes kohtades, lühustuspaitades ja mujal, kus mõlemist joost isikud koos wiibisid, kõifide peale head mõju awaldas. Näiteks, kui tähtsaks Inglis naised naispolitsei tegewust peawad, nimetatagu siinkohal, et wiimastel parlamendi walimistel igale walitawale küsimus ette pandi: „Kui walituks tulete, kas tahate seekohast seadusandlust toetada, et kohalikud wõimud kohustatud on kõigile politseitegewuse aladele wastawa määra naispolitseinikke teenistusesse nimetama, kellel jama sugune seisukoht. ja wõim on, kui meespolitseil.“

„Suomen Poliisilehti.“

Ametlik osa.

**Omawalituste asjade peawalituse ringkiri 17. maij
j. a. nr. 1108 maakonnawalitustele.**

Prokuratuuri poolt teatatakse, et mõnes maakonnas on wallawalitused eht wallanõukogud wallakäskjalgabega niisugused lepingud teinud, mille põhjal wallawalituste kaudu edasiantawate wangide wedu ja järewalwe on antud täielikult wallakäskjalgabde hoolde ja wiimaseid peetakse neis asjus ainjateks wastutajateks, kuna wallawalituse liikmed arwawad, et neil selle poolest enam mingit wastutust kanda ei ole.

Sarnaste korralduste järeldusena lorduwad jagedasti juhtumised, kus wallakäskjalad, toimetades wangide edasijaatmist oma arwanagemise järgi, peawad neid päewade wiisi edasi saatmata wallamajas kinni.

See suguse lubamata nähtuse peale maakonnawalituste tähelepanu juhtides, omawalituse asjade peawalitus palub järewalwe korras wallawalitustele ja wallanõukogudele ära seletada, et walla peale pandud kõigi kohuste korralikult täitmise ja wallawalituse kogu asjaajamise korralikkuse ning kiire käigu eest on wastutawad eeskätt wallawanem, selle järele tema abid ja wallasekretäär, kui wallawalituse täidesaatwa orgaani liikmed. Mingisugused eralepingud ei wõi neid sellest wastutusest wabastada, sest wallakäskjala peale wõi ainult wangide wahitumist panna.

„Kiigi Teataja“ nr. nr. 86 ja 87 sju.

Nr. 86. Seadlus kaitsemäe puutumata toetus-tagawarade kohta. — Soomusrongide ja nende wadurite liikumise määrused raudteedel. — Määrused sõjawäe mootordrejmide raudteedel liikumise korra kohta. — Wab. Wal. otsus wabadussõjast osawõinud sõjawäl. autasu määramise kohta. — Otsendus.

Nr. 87. Wab. Wal. otsus maakonna- wõi linna komandantide õiguste kohta. — Määrus iselluloiidi ja sellest tehtud asjade postikaudu saatmise üle. — Määrus välismaaliste lunalist postpakkide lunamatu üle. — Määrus välismaaliste postpakkide pitseerimismaksu üle. — Määrus kaupade fisjewe ning tollimaksude kohta. — Määrus ladumaksu kohta kaupade hoidmise eest tolliruumides. — Määrus teadeteandmise kohta õnnetujuhtumiste üle. — Otsja. — Sundmäärus automobiilide ja mootorrataste liikumise kohta Pärnu linna piirkonnas. — Sundmäärus kuulutuste ja reklaamide, jalg- ja mootorrataste ning autode kohta Põltsamaa alewis. — Sundmäärus korstnate ja lõõride puhastamise ja järewalwe kohta Suure-Jaani alewis. — Sundmäärus laada-, turu- ning kuulutuste ja reklaamide maksude kohta Mustvee alewis. — Sundmäärus artode, mootorjalgrataste ja jalgrataste registreerimise kohta Wiru maakonnas. — Nimetused, ümberpaigutus, ametist wabastused. — Kohtumini steeriumi teadaanne. — Ülesti awatawate apteekide asukohad.

Mitmesugust.

Soome poliitseitegetaste õppereisid.

„Soome Poliitseite“ kirjutas oma juhtkirjas:

„Soomes antakse õhtu riigi abirahajid väljamaa õppereisideks kunstnikkudele, õpetajatele, agroduumidele, inseneeridele j. t. eriteadlastele, kes, ehk küll riigiraha väljamaale jätavad, kuid selle vastu suure maailma teadustes, kogemustes ja tähelepanekutes rikastuvad ja oma torda kodumaale koju toovad.

Poliitseiamet on Soome ijtseiswuse algusest peale uut rada käimas, kuid tarwitab weel palju uusi teadmisi, kogemusi ja digeid väljamaateid, et suurte ajanõuete tõrgusele tõusta. Meie tunnistame awalikult, et suurte kultuurmaade poliitsei tegevuswõimulijem, osawam ja erksam on, kui meie oma. Meie teame ka, et meie maa suuremate linnade poliitseiõudude arw mõrdlemisi suuremgi on, kui näit, wastawates oludes Skandinaawias, kuid üldiselt Finnitatakse, et vähema arwuga toime ei saa. Kõige wastufeisimise peale waatamata on riiginõukogu ometi otjustanud linnade poliitseiõude 20% wõrra vähendada. Meie ei tahtle, et ka järele jäänud arwuga hästi töötada wõib, kuid küsimus seisab selles, kuidas nüüd torda ülewal hoida. Wõimus olewate korralduste abil on see raske. Kas siingi ei oleks väljamaade kogemused heats nõuandjaks ja teejuhiks? Reid tuleb aga sealt otjmas käia. Kuid kellel on wõimalik jeda oma sulul ieha — weel vähem, kes on selleks kohustatud? Riigiwõim peab siinkohal abiks töötama tarwitikkude reisirahade määramisega asjast tõhjemalt huwitatud poliitsei tegelastele. Need rahad ei lähe riigile

laduma, jeda enam, kui abirahajaaja kohustatud on oma õppereisi resuultatidest igatord aru andma. Abirahajid tuleks määrata poliitseiimeistritele, nimitseestele ja kriminaalametnikkudele.“

Poliitsei ja sõjalipu austamine Inglismaal.

5. aprillil j. a. juhtus Londonis, Inglise oludes kuulmata ja üldist tähelepanu ja kõmu ärataw wahjuhtumine: Kuninglik ratsawäe salifond, kes kuningapaari nende Itaalia reisile saatmas oli, pööras parajasti Pittadilly tsirtuse kaudu tagasi. Seal walwekorral seisew ja tänawa liikumist juhitiw poliitsei konstabel jättis kuninga ratsawäesalgaga kaasas olewale kuninglikule lipule au andmata. Salifonda juhataw ohwitjer ratsutas otse poleitseiniku juure ja hüüdis: „miks Teie lippu ei terwita!“, löi laputi mõõgaga poliitseiniku õla peale.

Poliitseinik teatas juhtumisest oma ülemusele Scotland Yardi, ohwitjer oma torda andis asja üle oma rügemendi ülemale raportti. Scotland Yardi asja selgitades ja juhtumist läbi waadates, leiti, et poliitseinik tähendatud paigal, Londoni, eht kogunt terve ilma elawamal liikumiskohal walwet pidades, oma ülestõstetud käsiwarrega palju paremini kuningliku sõjawäe heats oma kohast tõis. Kui lippu terwitades. Eõjaministeeriumis kuretakse publikumi loiu ükstõitjuse üle lipu austamises ja peetakse kõige pealt poliitsei kohusel selles asias rahwale head eestujtu anda. Sanajugune ükstõitjus walitjemat ka endiste jõdurite ringlõudades, kes ifegi White Hallis püstitatud langemid jõduriie mälestusjamba austamisest ei hoolitwat.

„Suomen Poliitseite“.

Küsimused ja kostmised.

Raiooni ülem R—f. Küsimus.

Misjuguise seaduse peal põhjened see korraldus, et Petserimaal walla poliitsei raiooni ülemad ja wanemad kordnikud iihese palgaastmele, j. o. 5800 mrf. kuus arwatakse, kuna linna raiooni ülemad on kõrgemal astmel, j. o. 6200 mrf. kuus. Praegune palgaseadus Petserimaal linna ja maafonna wahel mingit wahet ette ei näe.

Wastus. „Niigi Teataja“ nr. 31/32 on ka Petserimaa kohta 1. ja 2. järgu raiooni

ülemaid ette nähtud, 1. — linnades ja 2. — maal.

Raiooni ülem R—f. Küsimus. Eõwandja annab tööliisele oma tööriistad tarwitada. Et ta aga tööliisele kindlaksmääratud palka wälja ei makssa, jätab tööline tööriistad omale kuni tööraha kättejaamiseni pandiks. Kas wõib töölist asjade omale pidamises R. N. S. § 177 põhjal wastutusele wõtta, kui ta asjad wabatahtliiselt omanikule tagasi annab.

Wastus. Ei wõi.

Wäljaandja: Toimetuskommisjon.

Wastutaw toimetaja: G. Maddison.

Tegelik toimetaja: A. Rogermann.

Rongikäigu torraldus.

Koorid koguvad lippubega näitusplatsile laupäeval, 30. juunil kell ½2 p. l.

Rongi kottuseadmine kell 2 p. l.

Rongikäit liigub järjekorras: Laulupeo juhtivad tegelased — kaks suuremat orkestrit (üks sõjaväe, teine era). Siis järgnevad orkestrid ja koorid: Tallinn-Harjumaa — Tartumaa — Virumaa — Võru-Peeterimaa — Viljandimaa — Järvamaa — Pärnumaa — Valgamaa — Läänemaa — Saare- ja Hiiumaa.

Rongis liiguvad neli inimest reas.

Rongikäit liigub järgmises sähis: Käituse platsilt — Balti jaama kaudu — Waskali puiesteed ja Falki teed mööda Loompeale — Loompea lossi eest läbi — Komendandi tänavat mööda — üle Wabadusplatsi — Harju tänavat mööda — raekoja eest — Suure Karja tänavat kaudu — Wiruäärava puiesteed mööda — „Estonia“ eest mööda — üle Wene turu — Narva maanteed mööda — Insiituidi tänavat kaudu — peoplatsile.

(Teel rongikäit ei peatu).

Pidutegelaste märkide värvid:

Sinine-must-valge — Lauljate Liidu juhatus, kooride üldjuhid, Liidu nõukogu ja rewisjoni komisjon.

Helesinine — Korratöimlond.

Lumeroheline — Sekretariaat.

Pilla — Koorijuhid.

Kollane — Korteritöimlond.

Koosa — Kasfätöimlond.

Laulupeo kontsertide eestawa.

I. Kontsert.

Laupäeval, 30. juunil.

Juhatawad: ühendatud laulukoorisid — R. Tänapuu, A. Kajemets, J. Simm; ühendatud pasunakoorisid — E. Knude.

I.

1. Awamise kõne.	
2. Hümnus.	
3. Walwur, kas ju mööda õõ	R. Tänapuu.
4. Tänu ja kiitus	A. Läte.
5. Kodutalust lahumine	R. Tänapuu.
6. Wastijad	A. Läte.
7. Kuttu	A. Wedro.
8. Jämaa mälestus	R. A. Herman.

Ühendatud segakoorid.

II.

1. Marsch	A. Seidel.
2. Sawott	L. Jesfel.
3. Romans	E. Kahnt.

Ühendatud pasunakoorid.

1. Ma teretan sind, hommit	J. Kappel.
2. Wätssele isamaale	R. A. Herman.
3. See on Eesti laul	A. Kapp.

Ühendatud meeskoorid.

1. Kooruse unenägu	M. Herman.
2. Pjaraad	J. Amit.
3. Enne ja nüüd	M. Herman.

Ühendatud segakoorid.

Algus kell 5 p. l.

II. Kontsert.

Pühapäeval, 1. juulil.

Juhatawad: ühendatud laulukoorisid — R. Tänapuu, A. Kajemets, J. Simm; ühendatud pasunakoorisid — E. Knude.

I.

1. Awamäg	D. Nicolai.
- Ühendatud pasunakoorid.

1. Ets teie tea	R. Tobias.
2. Palwe	J. Saebelman.
3. Kanimad laulud	J. Saebelman.
4. Suomen valta	E. Genes.
5. Wõõrsil	J. Kappel.
6. Meie err	G. Kreef.
7. Laulu mõju	M. Saar.

Ühendatud segakoorid.

II.

1. Sawotte	Joh. Semfte.
2. Marsch	M. Oschett.

Ühendatud pasunakoorid.

1. Oma saar	J. Simm.
2. Neenia Krengwaldi mälestusets	R. Tobias.
3. Meeste laul	M. Herman.

Ühendatud meeskoorid.

1. Mis need ohjad	M. Saar.
2. Karjase laul	M. Lätig.
3. Poit	M. Lätig.

Ühendatud segakoorid.

Algus kell 4 p. l.

K u u l u t u s e d.

Tunnistatakse maksusetaksjärgmised tunnistused:

- A f a m ä g i**, Martin Tõnise p., isikutunnistus, w. a. Wana-Wändra wallawal., ja sõjav. wab. tunnistus, w. a. Pärnu maak. rahwawäe ülema poolt.
- R i n g**, Jüri, hobusepäss, w. a. Tõstamaa wallawal. 14. 1. 21 a. nr. 295.
- M i n s k i**, Märt Jaagu p., hobusepäss, w. a. Kambja wallawal. 14. 9. 20 a. nr. 107.
- K a r l s b a c h**, Reinhold, isikutunnistus, w. a. Tõstamaa wallawal. 11. 9. 20 a. nr. 683, ja sõjav. wab. tunnistus, w. a. Wiljandi l. komendandi poolt 2. 7. 20 a. nr. 2402.
- L a p p**, Peeter, hobusepäss, w. a. Riiti wallawal. 31. 12. 20 a. nr. 797, registreeritud Pornuse wallawal.
- L e s t a**, Friedrich Jaani p., hobusepäss, w. a. Wana-Kuuste wallawal. 21. 1. 21 a. nr. 147. (14712)
- K o o s w a l d**, Diedrich, hobusepäss, w. a. Jätku wallawal.
- P i r s i**, Jaan Jaani p., sõjav. wab. tunnistus, w. a. Suurtükiväe polgu 2. wäljapatarei ülema poolt 19. 5. 21 a. nr. 1287, ja hobusepäss, w. a. Wõlga wallawal. 23. 1. 21 a. nr. 248.
- L a n g h o l t s**, Peeter Riisa p., isikutunnistus, w. a. Taali wallawal. 3. 5. 20 a. nr. 205, ja referwitunnistus, w. a. 3. jalawäe polgu ülema poolt 27. 4. 20 a. nr. 7036.
- S i n n i k**, Jaan, hobusepäss, w. a. Jõhwi wallawal.
- P a r w e s**, Heinrich, isikutunnistus, sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 9. patareid ülema poolt, hobusepäss, w. a. Jõhwi wallawal., ja hobusepäss, w. a. Mäetaguse wallawal. Eduard Treifeldi nime peale.
- S a r a p**, Aleksander Karli p. lasteriistaluba, w. a. Wiru maak. pol. ülema poolt 27. 7. 21 a. nr. 723.
- S e n d r i f s o n**, Oskar Mihkli p., sõjaväest wabast. tunnistus, w. a. Pärnum. rahwawäe ül. 4. 11. 21. (9200)
- S e i s t r a n d**, August, sõjav. wabastuse tunnistus, w. a. 1. jalaw. polg. 20. 3. 20 a. nr. 3933.
- P i i l m a n n**, Anton Gustawi p., hobusepäss, w. a. Pati wallawal. 14. 12. 20 a. nr. 134.
- R u f e p u u**, August Juhani p., sõjav. wab. tunn. 19. 5. 21. nr. 9460., w. a. 1. jal. polg.

- S o w a t**, Georg Siimoni p., sõjav. wab. tunn., w. a. Petserim. rahwaw. ül. 7. 2. 20.
- S i l i e n t a l**, Hendrik, hobusepäss, w. a. Jõõpre wallaw.
- P r i n t s**, Oskar, demobilis. sõjam. liidu Pärnu osak. poolt w. a. korjandusleht nr. 99
- U n i w e r**, Aleksander Peetri p., sõjav. wab. tunn., w. a. 3. diviisi staabist 1. 11. 22 a.
- T a u t s**, Jaan Kadri p., sõjav. wabast. tunn., w. a. 3. kindl. suurt. diviisi. ül. 30. 3. 20. nr. 562.
- K a s t**, Joosep Juhani p., sõjav. wabast. tunn., w. a. Tall. sõjav. intend. 19. 3. 20.
- M u s i n g**, Jaan Karli p., sõjav. wab. tunnistus, w. a. Kuperjanowi polgu ülemalt 28. 4. 20 a. nr. 574. (12589)
- W e s s i n**, Oskar Jaani p., sõjaväest wab. tunnistus, w. a. Soomusrongi „Kaptan Jrv“ ülemalt 23. 5. 20 a. nr. 1845. (12590)
- W a k k** pitsjat pealkirjaga „Harju maakonna 34. ringkonna wanem politsei ford-nit“. (12935)
- Harju maak. pol. 36-da raiooni ülema Westmann'i raha wastuwõtte kwiitungi raamat nr. 24, kwiitungitega nr. nr. 196—330, mis kannavad allkirja tempelt „Keila politsei jaoakonna 36-da raiooni ülem“. (12936)
- W i n n**, Woldemar Augusti p., sõjaväest wab. tunnistus, w. a. 1. jalawäe polgu ülemalt 19. 8. 21 a. nr. 14472. (12939)
- W i r r o**, Johannes Gustawi p., rahwawäest wab. tunnistus, w. a. 2. jalawäe polgu ülemalt 21. 5. 20 a. nr. 1385. (13314)
- S e e n**, Oskar Johani p., rahwawäest wab. tunnistus, w. a. Infeneri pataljoni ülemalt 28. 4. 20 a. nr. 4037. (13316)
- P ö d e r s o n**, Richard Hendrik Aleksandri p., isikutunnistus, w. a. Kastre-Wõnnu wallawal. 24. 5. 21 a. nr. 1605, ja rahwawäest wab. tunnistus, w. a. 2. jalawäe rügemendi ülemalt 12. 5. 21 a. nr. 2149. (13318)
- J ö k s**, Kristjan Jaagu p., isikutunnistus, w. a. Tammiste wallawal. 21. 12. 19 a. nr. 140, ja hobusepässid, w. a. sealtjamaast 5. 1. 21 a. nr. nr. 154 ja 155. (13328)
- K r i m m**, Joosep Aroni p., hobusepäss, w. a. Alatskivi wallawal. 4. 1. 21 a. nr. 339. (13331)
- S o l o t o w**, Peeter Samsoni p., ajut. isikutunnistus, w. a. Wõru maak. pol. ülemalt

- nr. 517, peatusluba nr. 769, maksusega
1. 8. 22 a. kuni 1. 2. 23 a. (13616)
- Dooming**, Madis Mihkli p., sõjaväest
wab. tunnistus. (13768)
- Puff**, Mikkel Madise p., isikutunnistus ja
sõjaväest wab. tunnistus. (13769)
- Skorohodow**, Aleksei Nikita p., hobuse-
päss. (13770)
- Kalmhol**m, Bernhard Joosti p., sõjav.
wab. tunnistus — 30. 10. 20 a. nr. 26564
ja isikutunnistus, w. a. Kolga wallawal.
30. 12. 19 a. nr. 723. (13903)
- Wiltensfeldt**, Aleksander, sõjaväest wa-
bastamise tunnistus, w. a. Sakala parti-
saanide pataljoni ülemalt 20. 8. 20 a. nr.
41/836. (13953)
- Wasiljew**, Aleksander, peatusluba, w.
a. Petseri m. pol. ülemalt 1922 a. nr. 999.
- Urbanik**, Johann Hendriku p., isikutun-
nistus, w. a. Panikowitschi wallawal.
1920 a. nr. 3154, ja sõjaväest wab. tun-
nistus, w. a. 5. jalawäe Raskvere polgu
ülemalt 22. 5. 20 a. nr. 7114.
- Warik**, Wassili Mihaili p., isikutunnis-
tus, w. a. Petseri wallawal. 20. 1. 20 a.
nr. 131/7 ja kaubanduse (weo) äritunnis-
tus, w. a. Petseri rentei poolt 14. 3. 22
a. nr. 205.
- Soldatow**, Grigori Wassili p., isiku-
tunnistus, w. a. Jrboska wallawal. 1920
a. nr. 5210, ja laskeeriista luba nr. 141,
w. a. Petseri maak. pol. ülemalt.
- Sillimets**, Peeter Stepani p., isikutun-
nistus, w. a. Panikowitschi wallawal.
1920 a. nr. 3355, ja sõjav. wab. tunnis-
tus, w. a. 7. jalawäe polgu ülemalt 27.
4. 20 a. nr. 5920.
- Soldatowi**, Grigori Wassili p., nime
peale registreeritud hobusepäss.
- Mägi**, August Karli p., reserveeritud tunnistus,
w. a. 2. jalaw. polgu ülemalt 20. 8. 21 a.
nr. 2440. (9135)
- Müür**, Anton Ewdokia p., hobusepäss, w.
a. Vaimjala wallawal. 13. 9. 21 a. nr. 645.
(9134)
- Peetus**, Tõnis Jaani p., sõjariista kand-
mise luba, w. a. Lääne maak. pol. üle-
malt 3. 5. 22 a. nr. 540. (11400)
- Saar**, Johannes Hansu p., isikutunnistus,
w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 28. 11. 19 a. nr.
1275, ja sõjaväkke sõlbmatuse tunnistus
§ 66 põhjal, w. a. Tartu maak. rahwawäe
komm. poolt 2. 11. 20 a. (12064)
- Pöder**, Viktor Jaani p., sõjwa. wab. tun-
nistus, w. a. m.-r. „Lennufl“ komanderi
poolt 9. 8. 20 a. nr. 2342. (12064)
- Asju**r, August Jaani p., weneaegne päss,
Rasina wallawal., mille peal Tartu maak.
rahwawäe komisjoni märkus sõjaväe
teenistusse sõlbmatuse üle 12. 7. 19 a.
(12064)
- Murro**, Gustaw Juhani p., isikutunnis-
tus, w. a. Suuremõisa wallawal. 14. 12.
19 a. nr. 309, ja püssikandmise luba, w. a.
Lääne maak. pol. ülemalt 27. 7. 22 a. nr.
1041 — maksusega kuni 27. 7. 23 a.
(12481)
- Seed**, Oskar Beena p., sõjav. wab. tun-
nistus, w. a. 3. div. tagawara pataljoni
ülemalt 20. 10. 19 a. nr. 9064. (12594)
- Stukteus**, Kustas, isikutunnistus ja ho-
busepäss. (12777)
- Soon**, Johannes Mihkli p., laskeeriista
tunnistus, w. a. Harju maak. pol. üle-
malt 1921/1922 a. a. nr. nr. 494/1123.
(12943)
- Uiga**, August Peetri p., isikutunnistus, w.
a. Kastre-Wõnnu wallawal. 23. 8. 21 a.
nr. 1641, ja rahwawäest wab. tunnistus,
w. a. 7. jalawäe rügemendi ülemalt 19.
8. 21 a. nr. 6607. (13339)
- Narik**, Eduard Miina p., isikutunnistus,
w. a. Luunja wallawal. 4. 3. 21 a. nr. 658,
ja rahwawäest wab. tunnistus, w. a. 2.
piiriküti pataljoni ülemalt 1920 a.
(13342)
- Äärner**, Johannes Mari p., isikutunnis-
tus, w. a. Wesneri wallawal. 18. 5. 21 a.,
ja rahwawäest wab. tunnistus, w. a.
Soomusr. brigaadi ülemalt 5. 4. 21 a.
nr. 82. (13343)
- Kattai**, August Jaani p., isikutunnistus,
w. a. Tartu l. pol. 3. jsk. 24. 12. 20 a.
nr. 12449, ja rahwawäest wab. tunnistus,
w. a. Allohwitseride kooli ülemalt 20. 12.
20 a. nr. 2449. (14303)
- Truu**, Aleksander Priidu p., reserveeritud tun-
nistus, w. a. Saare maak. rahwawäe üle-
malt 1. 11. 20 a. nr. 1499. (13559)
- Seemer**, Willem Willemi p., laskeeriista
tunnistus, w. a. Saarem. politsei üle-
malt 31. 3. 22 a. nr. 157. (13562)
- Sontak**, Jüri Mihkli p., ajapikenduse
tunnistus.
- Kasmesjow**, Johann Johani p., isiku-
tunnistus nr. 13422 ja sõjaväest wab.
tunnistus nr. 5195.
- Põldsam**, Hans Jaani p., isikutunnistus,
w. a. Tori wallawal. 11. 1. 21 a. nr. 6,
hobusepäss, w. a. sealtjamaast 11. 1. 21 a.
nr. nr. 72 ja 73 ja laskeeriista luba, w. a.
Pärnu maak. politsei ülemalt 30. 12. 21 a.
nr. 2108.

- P ä ä r j o n**, Kristjan Mardip., isikutunnistus, w. a. Wana-Kariste wallawal. 22. 1. 20 a. nr. 395, ja hobusepassid nr. nr. 352 ja 353, w. a. 7. 1. 21 a. sealtfamast.
- D d i n**, Aleksander Peetri p., sõjaw. wab. tunnistus.
- J ü r i s**, Alfred Johani p., rahwawäest wab. tunnistus, w. a. Tartu 3. sõjawäe haigemajast 28. 4. 20 a. nr. 2055. (14308)
- P u u t j a**, Artur Johani p., rahwawäest wab. tunnistus, w. a. Jüseneri wäe 1. töösalgast 26. 4. 20 a. nr. 1810. (14309)
- T a l w**, Rudolf, sõjaw. wab. tunnistus, w. a. 1. Tall. sõjawäe haigemaja ülemarsitekt 20. 5. 20 a. nr. 4309. (13164)
- S i l d**, Berta, hobusepass, w. a. Tähtwene wallawal. 20. 12. 20 a. nr. 134.
- L a a s**, Johannes Karli p., rahwawäest wab. tunnist., w. a. 3. diw. Soomalaatjareti ülemalt 21. 4. 20 a. nr. 1559. (14305)
- S e i n m e t s**, Karl Hindrefu p., merikooli tunnistus, w. a. Kurejaare Merikooli juhataja poolt 9. 4. 21 a. nr. 42. (13561)
- R ü ü s**, Toomas Laasi p., isikutunnistus, w. a. Muistjala wallawal. 31. 5. 21 a. nr. 1048 ja kaks hobusepassi nr. nr. 583 ja 477. (13563)
- U d o l**, Walter Julius p., hobusepass, w. a. Puiatu wallawal. 12. 1. 1921 a. nr. 140. (13724)
- J ä r g e n s o n**, Aleksander, laskeriista luba nr. 2513/7799. (13773)
- T r i k s b e r g**, August Jaani p., sõjawäest wab. tunnistus, w. a. 1. jalawäe polgu ülemalt 9. 6. 1921 a. nr. 10455. (13956)
- K o l l i**, Reinhold Karli p., hobusepassid nr. nr. 407 ja 457. (4313)
- K ö i w**, Fritz Karli p., sõjawäest wabast. tunnistus nr. 14371. (4313)
- K r ü k o w**, Jegor Maksimi p., sõjawäest wab. tunnistus, w. a. Soomusrongide diw. tagawara pataljonist 7. 4. 20 a. nr. 4802. (9199)
- S a p a g o w**, Stepan Timofei p., hobusepass, w. a. Slobodka wallawal. 4. 12. 20 a. nr. 179. (14105)
- S r a p o w**, Aleksei Ilja p., sõjawäest wab. tunnistus, w. a. Soomusrongide diw. intendandi wal. 26. 2. 20 a. nr. 1458. (14106)
- L e n t s**, Hans Anne p., isikutunnistus nr. 11, ja referwi tunnistus, w. a. Kalewi Malewa ülemalt 21. 12. 20 a. nr. 11358. (11484)
- T a m b e k**, August Antoni p., isikutunnistus, w. a. Luiske wallawal. 5. 8. 21 a. nr. 680, referwi tunnistus, w. a. Ruperjano-
- wi partiisaanide polgu ülemalt 16. 9. 20 a. nr. 1048, ja wabadus sõja mälestusmärgi kandmise tunnistus. (11489)
- K o n s a**, Rosalie Johanna Jaani t., ajut. isikutunnistus antud elamiseks Wene-maalt opteerimise puhul, w. a. Tartu 1. pol. 3. jsk. 1. 9. 20 a. nr. 8362. (12069)
- L a m p**, Robert Germani p., tunnistus päritolu kohta, w. a. Kongota wallawal. 2. 1. 23 a. nr. 1. (12069)
- P u l l a w e r e**, Jakob Jaani p., hobusepass, w. a. Peningi wallawal. 15. 12. 20 a. nr. 648 — Jaan Sakki nime peale. (12240)
- M a y d e l l**, Karl Gotthardi p., hobusepass, w. a. Paatsalu wallawal. 26. 9. 22 a. nr. 699. (12390)
- K ö h l e r**, Ewald Juhani p., rahwuspass, w. a. Saksa konsulaadi poolt nr. 359. (12722)
- K a t k u s i l d**, Karl Jüri p., sõjawäest wab. tunnistus, w. a. Sõjawäe kingsepa ja sadulsepa töökoja ülemalt 16. 9. 20 a. nr. 3632. (12729)
- R o o s**, Otto Mihkli p., isikutunnistus nr. 815, neli hobusepassi nr. nr. 164, 165, 166 ja 162, sõjawäest wabast. tunnistus nr. 5876 ja wabaduse sõja mälestusmärgi kandmise tunnistus. (12781)
- S i l m**, August Anne p., isikutunnistus nr. 601 ja hobusepassid nr. nr. 552 ja 316. (12782)
- M i h a i l o w**, Wassili Mihkli p., kodakondsuse tunnistus, w. a. Administ. asj. peawal. kodakonds. osak. 13. 1. 22 a. nr. 486. (12946)
- K a n g u r**, August Peetri p., isikutunnistus, w. a. Patküla wallawal. 1. 5. 20 a. nr. 1226, ja sõjaw. wab. tunnistus, w. a. 8. jalawäe polgu ülemalt 27. 4. 20 a. nr. 10779. (13718)
- T i k s m a n n**, Gustaw Priidiku p., sõjawäest wabast. tunnistus, w. a. Wäljapat. nr. 4 ülemalt 3. 5. 21 a. nr. 1185. (13283)
- W ä ä r**, Mihkel Mardip., laskeriista tunnistus, w. a. Harju maak. pol. ülemalt 25. 11. 21 a. nr. 922. (13908)
- O t t i s a a r**, August Jaani p., sõjawäest wab. tunnistus, w. a. 3. jalawäe polgu ülemalt 14. 4. 20 a. nr. 5864. (13911)
- G r a u e n**, Mart, hobusepass, w. a. Wõhmuta wallawal. 30. 9. 22 a. nr. 699.
- K e r b e r**, Kristjan Hindrefu p., isikutunnistus nr. 1636 ja sõjawäest wabastam. tunnistus.
- J a k o w l e w**, Riisa Jüri t., wälispass nr. 5420.

- Witk mann, Hugo Karli p.,** isikutunnistus nr. 5856 ja sõjaväest wabastamise tunnistus.
- Peter son, Arnold Jaani p.,** isikutunnistus nr. 13777 ja sõjaväest wab. tunnistus nr. 1724.
- Ped anik, Oskar Peetri p.,** välispass nr. 5233.
- S onberg, Arnold Kristjani p.,** sõjaväest wab. tunnistus nr. 9268.
- P uls, Jaan Mihkli p.,** sõjaväest wabast. tunnistus.
- T ä n s t e i n, Johannes Jaani p.,** sõjav. wab. tunn., w. a. 3. div. ül. sept. 1920 a. nr. 5366. (12737)
- T i i s w e l d t, Otto Mardi p.,** kaks hobusepassi, jahip. kandm. luba, jahipilet, jahisalgala liikmel. ja kartulite vastuvõtmise sedel. (12787)
- S o i s, Jankel Israeli p.,** isikutunn., w. a. Wiljandi l. pol. jsk. 30. 3. 22 a. nr. 8329, ja hobusepass, w. a. Laewere wallawal. 25. 11. 22 a. nr. 477 — Jüri Jaani p. **S a s s i a n' i** nime peale. (13170)
- Zeier, Aleksander Jakobi p.,** hobusepass, w. a. Pala wallawal. 20. 12. 20 a. nr. 737. (14318)
- J o h a n s o n, August Karli p.,** rahwaw. wab. tunn., w. a. Sakala partii. p. ül. 19. 3. 20 a. nr. 59. (14315)
- P a o s, Peeter Anne p.,** isikutunn., w. a. Jõgeweste wallawal. 1. 11. 21 a. nr. 475, ja sõjav. wab. tunn., w. a. 2. div. intend. ül. 22. 2. 21 a. nr. 19545. (13729)
- U r a k, Johann, hobusepass, w. a. Olustvere wallawal. 25. 1. 21 a. nr. 225. (13732)**
- A f f e n o w, Mihail Jwani p.,** isikutunn., w. a. Narwa l. pol. ül. 20. 7. 21 a. nr. 29185, ja sõjav. wab. tunn., w. a. Harju maak. rhw. ül. 2. 3. 22 a. nr. 6208. (13919)
- Leesik, Karl Peetri p.,** sõjav. wab. tunn., w. a. 8. jalaw. p. ül. 27. 4. 20 a. nr. 10658. (14501)
- Demobiliseeritud sõjaväelaste liidu rahaline forjandusleht nr. 117 — August Karli p. K r a s s' i** nime peale. (14506)
- G o u k a s o w, Nikolai Aleksandri p.,** välispass, w. a. Armeenia konsulaadist Partiiis 6. 2. 22 a. nr. 759/2699.
- J a a n u s o n, Andres, hobusepass, w. a. Rõngu wallawal. 30. 12. 20 a. nr. 284.**
- L e n z m a n n, Ewald Ferdinand Augusti p.,** sõjav. wab. tunn., w. a. Wäljapatarei nr. 10 ülemalt 1. 11. 22 a. nr. 2551.
- U n s, Mihkel Mardi p.,** hobusepass, w. a. Rogula wallawal. 17. 2. 21 a. nr. 708. (9147)
- R ä b i n, Johannes Jaani p.,** tunnistus sõjav. teenist. kõlbm. tunn. kohta, w. a. Wiru maak. rahwaw. ülemalt 1919 a. (9573)
- P o r n, Jaan Jaani p.,** sõjav. wab. tunn., w. a. Wäljapatarei nr. 15 ülemalt 9. 8. 20 a. (11423)
- S e i n w e r e, Aleksander Karli p.,** hobusepass nr. 221, w. a. Martina wallawal. 3. 1. 21 a. (11424)
- W e s s m a n n, Adolf Hansu p.,** sõjav. wab. tunn., w. a. Merew. ektip. 7. 4. 22 a. nr. 1495. (11425)
- R u m m a, Mihkel Tõnise p.,** isikutunnist. nr. 1461, w. a. Wigala wallawal. ja sõjav. wab. tunn., w. a. Pääne maak. rhw. kom. 15. 12. 20 a. nr. 7349. (11498)
- W i i k b e r g, Hindrek Hindreku p.,** isikutunn. nr. 1306, w. a. Wigala wallawal. ja sõjav. wab. tunn., w. a. Tall. tagaw. p. ül. 20. 5. 20 a. nr. 14764. (14451)
- K u u s k m a n n, Rudolf Mardi p.,** hobusepass, w. a. Woltweti wallawal. nr. 71. (12241)
- K l i i k m a n n, Jüri Mihkli p.,** isikutunn., w. a. Welta wallawal. 20. 10. 20 a. nr. 316 ja sõjav. wab. tunn., w. a. Pääne maak. rhw. ülemalt. (12393)
- M i t r o f s k y, Ernst Jaani p.,** hobusepass, w. a. Wändra wallawal. (12392)
- S o o m a n n, August Jaani p.,** isikutunn. w. a. Pihula wallawal. 28. 5. 20 a. nr. 1126, ja sõjav. wab. tunn. nr. 4651, w. a. 1. ratsaw. p. (12394)

Tunnistatatsse maksuwetaks järgmised isikutunnistused:

- M u r k, Leopold Aleksandri p.,** w. a. Saapjalu l. pol. jsk. 20. 6. 21 a. nr. 3272. (13955)
- P ö d e r, Ann Jaani t.,** w. a. Abja wallaw. 10. 12. 19 a. nr. 910.
- S t e i n b e r g, Bernhard Priidiku p.,** nr. 12293.
- J u d a s, Jakob Jaani p.,** nr. 631.
- A k s, Marie Jaani t.,** nr. 4446.
- P i i k, Albert Juhani p.,** nr. 17779.
- G u n o, Anna Gustawi t.,** nr. 3479.
- S t e i n b e r g, Andrei Priidiku p.,** nr. 11593.
- L e i n a s a a r, Leena Jaagu t.,** nr. 3044.
- K a u n u s a r, Jüri Jüri p.,** nr. 15009.
- J a n s, Marie, w. a. Raudtee pol. 1. jsk. 1918 a. (17)**
- T i f f e r, Alma Juhani t. (4313)**
- W a r u s k, Wiido Adami p., nr. 497. (4313)**
- P i h o, Kristlieb Peetri p., nr. 866. (4313)**
- A l b e r, Ann Gustawi t., nr. 529. (4313)**

- Noiland, Gustaw Juhani p., nr. 917. (4313)
 Niimast, Alwine Joosepil t., nr. 1088. (4313)
 Soefow, Eduard Gustawi p., nr. 902. (4313)
 Korotkow, Stefan Mihaili p., nr. 860. (4313)
 Niimast, Jaan Otto p., nr. 181. (4313)
 Noorhani, Woldemar Karli p., nr. 1376. (4313)
 Niimand, Katarina Madise t., nr. 735. (4313)
 Tenson, Emma Hendriku t., nr. 618. (4313)
 Siglane, August, w. a. Tall. I. pol. 2. jsk. 29. 7. 20 a. nr. 10224. (6384)
 Rootz, Therese, w. a. Eustiwere wallaw. augustikuus 1921 a. (6385)
 Katlasepp, Johannes, w. a. Tall. I. pol. 1. jsk. 24. 3. 20 a. nr. 9197. (6386)
 Stafenau, Robertine Georgi t., w. a. Tall. I. pol. ülemalt nr. 5628. (6387)
 Rogenhagen, Berta, w. a. Tall. I. pol. 6. jsk. 27. 11. 19 a. nr. 1055. (6388)
 Paraprits, Alfred, w. a. Tall. I. pol. ülemalt 1919 a. (6389)
 Drg, Hans, w. a. Tall. I. pol. 5. jsk. 10. 9. 22 a. nr. 14501. (6390)
 Luukas, Alwine Johani t., w. a. Tall. I. pol. 2. jsk. 1920 a. (6391)
 Kuningas, Mikkel Hansu p., w. a. Rehata wallawal. 1920 a. nr. 49. (6392)
 Jsoop, Miili Jakobil t., w. a. Palmse wallawal. 23. 7. 22 a. (6393)
 Rootz, Jaan Reinu p., w. a. Tall. I. pol. 6. jsk. 22. 11. 19 a. nr. 1350. (6394)
 Esko, Johannes Jüri p., w. a. Porkuni wallawal. 13. 2. 20 a. nr. 781. (11345)
 Pipping, Robert Mardil p., w. a. Awan-duse wallawal. 30. 12. 19 a. nr. 1030. (11346)
 Freimann, August Johannese p., w. a. Särewere wallawal. 4. 2. 20 a. nr. 1147. (11347)
 Daminow, Sameljan, w. a. Sarju maak. pol. ülemalt 8. 6. 21 a. nr. 329. (11419)
 Simmermann, Jaan Jüri p., w. a. Welise wallawal. 7. 12. 20 a. nr. 754. (11482)
 Wiikmann, Alvide Abo t., w. a. Waiikna wallawal. 3. 10. 22 a. nr. 874. (11486)
 Siig, Marie Karli t., w. a. Waiikna wallawalitf. (11488)
 Almann, Anna Rüstase t., w. a. Waiikna wallawal. 28. 12. 19 a. nr. 344. (11487)
- Arronet, Dorothea Nikolai t., w. a. Wiga-gala wallaw. 28. 7. 20 a. nr. 1327. (11483)
 Painik, Julia, w. a. Warangu wallawal. 18. 12. 19 a. nr. 555. (11513)
 Lomband, Meffander, w. a. Warangu wallawal. 16. 12. 19 a. nr. 281. (11514)
 Bekmann, Harald Hansu p., w. a. Tall. I. pol. 1. jsk. 30. 11. 20 a. nr. 10977. (10584)
 Sagemann, Olga Augusti t., w. a. Tall. I. pol. 4. jsk. 23. 10. 22 a. nr. 18494. (10585)
 Rebane, Olga Anna t., w. a. Tartu I. pol. 1. jsk. 1. 12. 19 a. nr. 6170. (10586)
 Romanjuk, Feodor Maksimi p., w. a. Tall. I. pol. 1. jsk. 22. 8. 21 a. nr. 13325. (10587)
 Sints, Radesida, w. a. Uuemõisa wallaw. 18. 2. 22 a. (9136)
 Uulits, Jwan Georgi p., w. a. Muih-Suure wallawal. 14. 1. 20 a. nr. 325. (9137)
 Rosenikow, Mihail Mihaili p., w. a. Slobodka wallawal. 27. 1. 21 a. nr. 81. (9200)
 Swatlakow, Osip Jwani p., w. a. Slobodka wallawal. 28. 1. 20 a. nr. 996. (14101)
 Puusner, Gertrud Juliuze t., nr. 11420.
 Bachmann, Ludwig Ludwigi p., nr. 1266.
 Tiidermann, Jaan Hendriku p., nr. 7040.
 Tõbas, Elisabet Martini t., w. a. Tõstamaa wallaw. 1920 a.
 Abbi, Anna Karli t., nr. 3094.
 Tamp, Alvide Adolfsi t., w. a. Pefseri wallawal. 11. 1. 21 a. nr. 155/35.
 Tamp, Bidril Karli p., w. a. Pefseri wallawal. 11. 1. 21 a. nr. 154/35.
 Leinus, Adele Juhani t., w. a. Tartu I. pol. 3. jsk. 5. 1. 20 a. nr. 6660.
 Tõhmus, Ulian Andrei p., w. a. Pefsert wallaw. 25. 8. 20 a. nr. 112/25.
 Tõhmus, Fekla Prokofi t., w. a. Pefsert wallawal. 4. 1. 21 a. nr. 61/35.
 Shtokow, Mihail Pawli p., w. a. Pefseri maak. pol. 1. jsk. 16. 12. 20 a. nr. 449.
 Shtokow, Anastasia Andrei t., w. a. Pefsert maak. pol. 1. jsk. 1. 12. 20 a. nr. 330
 Juurak, Johannes Andrese p., w. a. Wõhmuta wallawal. 7. 1. 20 a. nr. 75. (7499)
 Tassane, Martin Georgi p., w. a. Pärfa-ma wallawal. 9. 12. 20 a. nr. 484. (9146)
 Soorents, Mikkel, w. a. Tahkuranna wallawal. 1922 a. nr. 479. (10206)

Kerner, Johannes Willemi p., w. a. Tall.
I. pol. sadama jsk. 18. 12. 19 a. nr. 215.
(10207)

Matson, Konrad Hindrefu p., w. a. Tall.
I. pol. 1. jsk. 17. 12. 19 a. nr. 5036. (10588)

Piileberg, Arnold Andrese p., w. a. Tall.
I. pol. ülemalt 7. 2. 20 a. nr. 4534. (10589)

**Sapitow, Mahmud Sapiti p., w. a. Raf-
were I. pol. ülemalt 6. 6. 21 a. nr. 77.**
(11098)

**Hein, Johannes Jaani p., w. a. Wao wal-
lawal. 3. 10. 22 a. nr. 2250.** (11348)

Geigo, Karl Jaani p., w. a. Wao wallaw.
3. 6. 20 a. nr. 1077. (11349)

**Daniilass, Karl Filipi p., w. a. Uwanduse
wallawal. 29. 11. 19 a. nr. 4.** (11350)

**Oferblat, Johannes Johani p., w. a.
Rihholdi wallawal. 15. 9. 20 a. nr. 667.**
(11420)

**Bestermann, Herman Andrei p., w. a.
Rihholdi wallawal. 18. 2. 19 a. nr. 195.**
(11421)

**Rosenberg, Harald Jakobi p., w. a. Dro
wallawal.** (11422)

**Hallist, Madis Hansu p., w. a. Welfje
wallawal. 20. 1. 21 a. nr. 81.** (11494)

**Tarwaht, Mari Hendriku t., w. a. Welfje
wallawal. 11. 11. 20 a. nr. 190.** (11495)

Kuulutus.

Järwa maakonna politsei II jaosk. ülem kuulutab sellega, et 2. juulil s. a. kell 12 päewal müüakse Orina mõisas, politsei II j. ülema kantselei juures **Karl Kruustamm'i** päralt olewad kaks mullikat, hinnatud 5000 mrk., enampakkumise teel ära 4680 m. ühes %%% liikumata waranduse ja tulumaksu katteks.

Järwa-Jaanis, 21. juunil 1923. a.

Järwamaa politsei II jaosk.

14827

ülema kt.: W. Teets.

Peterjon, Hugo Peetri p., nr. 1147.

Suur, Olga Mooritsi t., w. a. Walga m.
pol. ülemalt 20. 1. 21 a. nr. 9158.

Sep, Eliise Heinrichi t., w. a. Tartu I.
pol. 1. jsk. 11. 12. 19 a. nr. 4058.

Pärtelpoeg, Edgar Woldemari p., w.
a. Tartu I. pol. 1. jsk. 15. 12. 19 a. nr. 4508.

Kuulutus.

Tartu maakonna politsei 3. jaoskonna ülem kuulutab sellega, et 30. juunil 1923 a. kell 10 e. l. saab Elwa alewis Jantsuse majas August Jantsuse päralt olew söiduwanker, mis 6.000 marga peale hinnatud, enampakkumisel otsekohe väljamaksetawa raha eest ära müüdüd Jaan Tammini wõla tasuks 5.800 marga suuruses. Müüdaw warandus on oksjoni päewal sealsamas näha.

16178

Elwas 15. juunil 1923 a.

Tartu maak. politsei 3. jaosk. ülem: Sarap.

Kuulutus.

Wäike-Maarja politsei jaoskonna ülem, asukoht W.-Maarja lähedal Arina mõisas, Tsw. Kps. § 1030 alusel kuulutab, et 10. juulil 1923 a. kell 10 homm. müüakse

enampakkumise teel

Porkuni wallas, Porkuni mõisas, Ewald Rennenkampffi liikuw warandus: 1 wanem hobune, 5 sälgu, kahed hobuseriistad, 2 sadulat ja 12 mitmesugust söidurista, hinnatud kokku 167000 marga peale. *Rennenkampffi 1921 22 a. tulu-, maa- ja tööstusmaksu wõla tasumiseks.*

Müüdawat warandust, mis esimest korda enam-
pakkumisele läheb, wõib näha oksjoni päewa hommikul enne müümist.

17014

Arinal, 15. juunil 1923 a.

Wiru maak. politsei Wäike-Maarja jaosk. ül. Kalm.

Kuulutus.

5. juulil s. a. kell 10 hommikul saab Koigi wallamaja juures Nikolai Bergwald'i must kõrb mära ja sälg, hinnatud 10 000 marga peale, enampakkumise teel **ära müüdüd** Bergwald'i puhtakasmaksu wõla tasuks.

Paides, 19. juunil 1923 a. Nr. 02577.

Järwa maakonna pol. I jaosk. ülem (allkiri).

Oksjon.

Laupäewal, 30. juunil 1923 a. kell 12 päewal müüakse Sooniste vallas, Ellama jaama ligikal Einroosi majas, Jaan Einroosi päralt olew suur poleeritud

riietekapp,

hinnatud 2.000 marka; — tema rahatrahwi tasumiseks Läänemaakonna Politseiülema määruse nr. 64/541 järele, enampakkumise teel ära.

Märjamaal, 14. juunil 1923 a.

Läänemaakonna Politsei Märjamaa

14491

jaoskonna ülema k. t. (allkiri.)

TH. STEMPEL, Tallinn

Pikk tän. 15, asut. 1867

Kõnetraat 22-27

Pesu, linane ja kujutud kaup

Voodid, matratsid, padjad, tekid

Kardinad, portjeerid, vaibad

16823

Asjatundjad tarvitavad

ainult

TARTU AIAWILJA ÜHISUSE

St. Brigitta

Curacao

Cherry Brandy

Portwein

Madeira.

Pealadu TALLINNAS

Sauna t. ja W. Karja t. nurgal.

Passash 12. :: Telefon 10—70.

16806

Kuulutus.

2. juulil 1923. a. kell 12 päeval müüakse Orina mõisas, Järwa maak. politsei II jaosk. ülema kantselei juures, Eduard Kütt'i päralt olew kõrb ruun hobune, hinnatud 2500 m., enampakkumise teel ära, 1977 m. ühes 0/00 liikumata waranduse ja tulumaksu katteks.

Järwa-Jaanis, 21. juunil 1923.

Järwamaa politsei II jaosk. ülema kt.:

14826

W. Teets.

JALANÔUDE ÄRI

AUGUST MALTER

Suur Karja tän. Nr. 2.

SUUR WÄLJAWALIK:

Moodsaid kingi,

Sandaale

Tenniskingi.

16822

Odawad hinnad!

Odawad hinnad!

Kuulutus.

9. Juulil s. a. kell 10 hommikul saab Türi-Alliku mõisas enampakkumisel ära müüüdud A. Jürissoni liikuwast warandusest üks pruuni värwi kapi, hinnatud 432 marga peale, Jürissoni tulumaksu wõla tasuks. Paides, 23. VI. 23 a. nr. 01602, 01603.

Järwamaakonna politsei I jaoskonna ülem: (allkiri).

SHOKOLAAD

„VIVAT“

A.-S. „RENOMMÉE“

WABRIK - VOLTA TÄN. NR. 3

Kontor - Vana Viru tän. nr. 13.

Kõnetraat 16-72.

TALLINN

13688

KÕIGE

TÄIELIKUM TUBAKA KAUPUS

A. STEINBERG.

HARJU TÄN. NR. 26.

Müük suurel ja väikesel arwul

16816

M. Jänese

riidekauplus

kaubahoowis nr. 11

Asutatud 1899 aastal.

Kõige suurem ja kõige wanem

riideäri TARTUS.

Soowitab suurel ja wäiksel mōõdul:

Meesterahwa **ülrikonna-, palitu-** ja
püksiriet. Naister. **kleidi-,**
pluusi- ja **kostüümi-**
riiet. Walget ja plee-
kimata **pesu-**
riiet.

Woodririet, kangalōimeid, rull-
niiti. Wooditekke. Tüll
aknakardinaid ja
palju muud riide-
kaupa.

Kõige mōõdukamate hindadega.

16927

Soovitame ladust ja muretseme tellimise peale kohale isefõitwaid ja weetawaid

rehepessugarnituure

Inglise ja Saksamaa wabrikuteist; Ameerika, Saksamaa ja Rootsi rohu- ja wiljaniitjaid ning hobuserehasid ja nende osasid; atru, ätkeid, külwi- masinaid; kunstwäetisaineid, masinarihmu, masinaõli, wekitiwi walamise materjaali, naelu, rauda jne.

Alfa

koorelahutajaid
Walmistame aastakümnete joof-
sul saadud kogemuste põhjal
piimatalituse sisseadete
eelarweid ja plaane

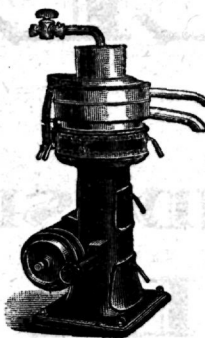
Tallinna Eesti
Majandusühisus,

Tallinnas,

Wiruäärawa puisteel 21, kõnetr. 85

Telegrammi aadress:

„Estokommerts, Tallinn“

(16922)

Astra

piimatalituse masinaid
Walmistame aastakümnete joof-
sul saadud kogemuste põhjal
piimatalituse sisseadete
eelarweid ja plaane

Tallinna Eesti
Majandusühisus,

Tallinnas,

Wiruäärawa puisteel 21, kõnetr. 85

Telegrammi aadress:

„Estokommerts, Tallinn“

En gros

En détail

Kaubamaja Joh. Berner

Säde aadress:
„Kiwiklaas“

Tallinnas,
W. Karja tän. 12.

Kõnetr.:
1-88

Klaas-, kiwi-, emaleeritud- ja alumi-
niumnõud. Maja- ja köögitarberriistad,
elektri armatuurid, petroleumlambid,
priimused jne.

Palun lahkelt sisse astuda. Tutwustamine
ei kohusta ostmiseks!

16920

NÕUDKE
G. F. BELJAGIN'I
TEED,

Hiinast importeeritud, kõrges headuses, aromaatileine

KAUBANDUSKONTOR
G. F. BELJAGIN
Tallinnas, Wana turg 1 Kõnetraat 481

16821

TALLINNA
KREDIIT PANK

— SUUR KARJA TÄN 23. —

PANK TOIMETAB IGA-
SUGU PANGA OPERAT-
SIOONE SISE- JA
WÄLJAMAAL.

Telegr. aadr. "KREDITBANK"

Kõnetraadid: 4-36, 12-49, 19-64.

16817

Restoraan
„Salve“

Jaani tän. 8. Kõnetraat 2313.

Laulupeole sõitjatele!

Päewased kontserdid tella 1—5
ja 5—1 öösel. „ Rootsi
hommikueine, parimad
lõunad, õlled ja
weinid kõikidest
firmadest.

16807

W. Kelli.

**Soowitan omast ladust suuremal ja
wäiksemal arwul:**

**kirjalakki, punast ja pruuni,
templi wärwi,
kontori linii ja niiti,
gummiarabicumi,
kirjutuspaberit,
häid findipliatsid.**

Müün odawasti ja annan asutustele 0/00.

**Nahast reisitarbeid
:: ja tapeete. ::**

16812

**Soome paberiladu
Karl Lemberg**

Tallinn, Wiru tän. nr. 3. Kõnetr. 5-24.

O.Ü.

„VERITAS“

**LIKÖÖRID JA
 NAPSID.**

**11 kõrgema ja esimese
auhinnaga kroonitud.**

16811

Põllutööriistade ja masinawabrik **A-S. „TEGUR“**

Tartus, Holmi tän. 2-10, Fortuna tän. 1-3, Raatuse tän. 11-13.

Walmistab:

atru, wedru- ja ik-zk äkkeid, tuulutamise-, sorteerimise- ja heks-
limasinaid, saekaatrid, (saeraamid), lauaserwamise masinaid, jahu-
weskite, nahawabrikute ja teisi sisseseadeid, rihmasheibisid, wõlli-
sid, laagrid, kõiksugu walamistõid, nagu: kirstujalgu, huariste ja
käsiraudu, pingijalgu, ahju reste; pliidi raudu ja rõngaid, wankri
ratta pusse ning igasuguseid masina osasid ja muid tükke
joonestuse ja mudelite järele.

Teeb igasuguseid lukusepa-, sepa-, trefimise-, katalsepa-, tislari- ja maalritõid
Parandab põllutööriistu ja igasuguseid sisseseadeid.

Müüb eelpool nimetatud saadusi, kõiksugu raua ja terase kaupa, igasuguseid
õlisisid suurel ja väikesel arwul, peksugarnituure, põllumajanduse ja tööstuse
tarbeasju ning ehituse materjale.

16923

Kuulsad jalgrattad

Naumann, Mars ja teised

Õmblusmasinad

Naumann, Pfaff, Westa, Clara ja t.

Kudumismasinad

GLORIOSA

Koorelahutajad

Põllutöömasinad ja osad

Õmblusmasinad läinud aastal põllumeeste näi-
tusel kõige kõrgema auhinnaga kroonitud

KR. SAAR & KO.

TALLINNAS, Wiruwärawa puistee nr. 27,
TARTUS,
RAKWERES ja
JÖHWIS

16917

PÖLLUMAJANDUSLINE KESKÜHISUS

«ESTONIA»

soovitab ja müüb soodsate hindadega:

võid, juustu, koort, kohupiima, vorste, sinke, mune, konserve j. n. e.

Kauplused: „Estonia“ teatrimaja nr. 7. Kõnetraat 8-45.

Müürivahe tänav nr. 10. Kõnetraat 23-09.

Vladimiri tänav nr. 4.

Uus Sadama tänav nr. 2.

Kopliis, Vene-Balti tehase majas nr. 21.

Nõmmel, Jaama tän. nr. 14, Masingi majas. Kõnetr. 00.

Peale selle 182 (punase lehmaga märgitud) müügikohta Tallinnas.

M A R K U S: 1. P. K. „Estonia“ kauplused võtavad vastu ja täidavad en-gros tellimisi vabr. hindadega.
2. Kõik P. K. „Estonia“ vorstivabriku kaubad on varustatud ärimärgiga - plombiga. ~ ~ ~

10810.

KONTOR KUNINGA TÄN. NR. 6.

KÕNETRAAT NR. 22.

„FRANCO-COLONIA“

EHT PRANTSUSE WEINIDE JA LIKÖÖRIDE LADU.

FRANCO-COLONIA

*Vins & Liqueurs
de
France*

*Porto
Madeira
Whisky*

NUNNE TÄN. 6
TEL. 22

Pordoo, walge mk. 350 -
peale.

Bordoo, punane mrk. 350
- peale.

Bordeaux Blanc 1918 a.
Barsac 1918 a.

Sauternas 1918 a.

Chateau Vquem 1917 a.

Cotes de Blaye 1918 a.

St. Julien 1918 a.

Margaux 1918 a. jne.

Burgunderi veinid mrk.
560 - peal.

Shampanjer mrk. 1450 -
peale pudeli eest.

Firma Grand Marnier

liköörid. Konjak, peale selle ehtsat Portweini, Madeirat ja Whiskyd.

Detailmüük Weiniladus: Nunne tän. 6, ning J. Minnem'i kaupluses, Harju tän. 30.

16921

FRANCO-COLONIA

*Vins
Liqueurs
de
France*

NUNNE TÄN. 6.
TEL. 22

☉ EESTI AKTSIA-SELTS ☉

C. SIEGEL

TALLINNAS, Lai tän. nr. 27. Kõnetr. 183 ja 18.

Keskküte, supelussisseseaded, veevarustus, kanalisatsioon,
arteesia-puurkaevud.

LADUS: gaas-, vee-, auru-armatuurid, vannid ja vanniahjud igasuguse kütte jaoks, ökonoomilised pliidad, pumbad, igat seltsi torud, nende osad, latt- ja vitsrauda, kandjaid, plekki, talad, naelu igat sorti, juureveoraudtee materjaali jne.

Kaustiksooda, calc. sooda, calc ja krist. Glauberisool, vaigu- ja gummi-arabicum. Quebracho-ekstrakt. Väävelhape, soolhape, maaldri-värvid ja lakid, masinaõlid, arstiklaasid, linoleum ja igasugused keemilised ja tooresained, naha, klaas, paberi, tekstiil ja tuletiku tööstuse jaoks.

16916

Viktor Auster

SUUR KLOOSTRI TÄN. 18, TALLINNAS

Kõnetr. 17-52 ja 27-30.

SELTERS

SODA

CHAMP MOUSEUX

LIMONAAD

SIDRONI SOODA

SALON SEKT

MÖDU

PUUVILJA JOOK.

16918

K./M. „ESTO-MUUSIKA“

Tallinn, Lai tänav nr. 34.

Kõnetraat 10-24. Telegrammi aadress: Tallinn, Estomuusika.

--:-- Helitööde kirjastus. --:--

- A. Kapp:** 1) Laul ja nutt.
2) Mälestus.
3) Äge wõtke.
4) Kewadel.
5) Mets kohas.
6) Sõitis kosja „Õlekubu“.
7) Metsa teel.
8) Waba Eestile.
M. Lüdig: 9) Kägu.
10) a) Rahwawiis.
b) Kaerajaan. Cello ja klawerile.
11) a) Andante Cantabile.
b) Scherzo. Kahele klawerile.
12) Üks pisar weereb.
13) 12 laulu segakoorile.
A. Lemba: 14) Kontsert G-dur klaverile orkestriga.

- A. Lemba:** 15) Poème d'amour. Wiul klaweriga.
16) Hümnu: oop. „Lembitu tütar“.
17) Me lahkunud.
18) Hällilaul.
19) Ilma kuuta.
20) Me kenas kohakeses.
21) Menuet. Klawerile.
Ed. Wisnapuu: 22) Muusika leksikon.
H. Eller: 23) Berceuse. Wiul klaweriga.
A. Wedro: 24) Amblik.
J. Aawik: 25) Lautik.
26) Lume sees.
P. Flint: 27) Rukkiilled. Melodeklamatsioon.
28) Graziosa. Wals.
B. Rautsman: 29) Eesti Skoutide Malewa Marsch.
A. Lewitzky: 30) Wals operettist „Näkkide saar“.

Ainuesitused Eestis: C. Bechstein, Berlin, tiiklawerid ja pianiinod.
Steinway & Sons, New-York, London, Hamburg, tiiklawerid ja pianiinod.
Jul. Hehn. Zimmermann, Leipzig, muusikariistad.
„Astron“ A.-S. Tartus, tiiklawerid ja pianiinod. 16919

MOODI-, PUDU- JA PESUÄRI WENNAD LEPP

TARTUS, KAUBAHOOW NR. 2. ~ KÕNETRAAT 4-81

Suur walik:

- Meeste ja naisterahwa pesu, kraesid, manshette, kraealuseid, wõrk- ja trikoopesu
- Wõimlemise- ja ujumise kostüümid, kaelasidemeid, traksid, sukke, sokke, kindaid, koetud willaseid jakke
- Wihmawarjusid, jalutuskeppe
- Sandaale, tenniskingi
- Kõiksugu hooaja moodi- ja pudu-kaupa
- Iseäralik walik käsitöösid D. M. C.

Kaup kõrges headuses
Hinnad wõistlemata ~

EN GROS ~ ~ ~ ~ ~

EN DETAIL

16926

M. ALPEROWITSCH & Ko.

TALLINN, W. Roosikrantsi t. 5 Kõnetr. 15-98.

SOOWITAB LADUST:

Braunsi riidewärwi, nahawärw „Wilbra“, külmalt wärwiw riidewärw „Citocol“ ja „Wilbrafix“, Aniliin-wärwid kilodes „Agfa“ ja „Badeni.“ Tapeedid suures walikus Pottkiwid ahjude jaoks. Klasuuritud seinaplated. Klaasnõud ja muud teised kaubad.

16815

TALLINN, W. Roosikrantsi t. 5. Kõnetr. 15-98.

M. ALPEROWITSCH & Ko.

— Ainukene ja suurem —

MOÖBLIRIETE, PÖ- RANDARIETE JA LINOLEUMI ERIÄRI.

Tellimised täidetakse ruttu ja korralikult. Asutustele eelarwed ja hinnaalandus.

K.-m. „STANDARD”

Pikk tän. 12, Mundi tän. nurgal.
Kõnetr. 18-19.

16814

Tähele panna!

Kes kauba headuse peale rõhku paneb, see ostab

LIER & ROSSBAUM' I

juurest,

Tallinn, Rataskaevu t. 5.

„MUNDLOS-ORIGINAL-VICTORIA“ õmblusmas. perekonnale ja tööstusele. Õmbluse ja fikkimise juhatus hinnata. Claes & Flenje, Mühlhausenis, kudumise masinad moodsate jakkide, riiete, sukkade jne. kudumiseks. Mootor- ja jalgrattad „Wanderer“ ja „Brennabor“, uued mudelid. Kirjutusmasinad „Kappel“ põlised. Kõige uuem paljundamise masin „Opalograph“. Nõelad, laevukesed, õli, jalgratta osad ja kõik tarbeasjad ülemaal nimetatud masinatele. Müük järelmaksuga.

16819

R. BRIN & H. SCHLUTZKY

Wiru tän. Nr. 18

Kõnetraat 24—60

soovitawad kõige odavamate hindadega suurel ja väikesel arwul

Klaas
Fayens
Portselaan } kaupasid
Nikkel
Emaile

16825

Eesti Mehaaniline Puutööstuse Aktsiaselts

A. M. LUTHER

TALLINNAS

Walmistab: mööblit, wineer-kartonge,
-kohwrid, -koolirantsaid, -aktimappe,
-käsitrumlid, -toolipõhju, -platesid, -labidaid jne.

Müügikohad: Tallinnas: Wana Posti tänav nr. 9.
Tartus: E. W. Jürgens'i juures, Wana tänav nr. 17.
Walgas: P. Sarefok'i juures, Moskwa tänav nr. 15.
Petseris: E. Nassar'i juures, Kaubareas. Wiljandis: R. Eitelberg'i juures. Wõrus: J. Kiesler'i juures, Jüri tänav nr. 12-b. Rakweres: Roman Jürgens'i juures. Pär-
nus: J. D. Ammende juures.

16911

Ford sõidu-, veo- ja omnibusautod, Fordson traktorid, Fiat sõidu-
autod, Laurin & Klement autod, Daag veoautod

Clayton & Shuttleworth lokomobiilid igas suuruses

" " rehepeksu garnituurid

" " aurukatlad

" " naftamootorid

" " traktorid

" " ristikkeina seemne peksumasinad

Keigley gaasigeneraatorid ja mootorid. Saekaatrid igas suuruses

Oliver kahehobuse adrad. Randaalid 28 taldrekuga, traktorite jaoks.

Traktorite eriadrad soo, uuemaa jne. kündmiseks, wedruäkked.

Igasugused keemiaained kodumaa tehastele. Toiduaineid nagu:

Ameerika nisujahu, suhkrut, riisi jne. peab jookswalt

ladus ja müüb võistlemata hindadega

WÄLISKAUBANDUSE KONTOR

HANS WINNAL — TALLINNAS,

S. TATARI T. Nr. 1.

Kõnetraat 3-42 ja 3-72.

16912

Sellega on meil au teatada, et oleme endi kaubamaja, mis tänini

Hermann Reiwass ja Ko.

nime all Tallinnas, Maakri tän. nr. 2, töötas,

„Tallinna Tekstiil Ühisuseks“

ümber muutnud ja põhikapitaali täiendamisega tuntawalt suurendanud, mille tõttu meil wõimalik oli paremaid wäljamaa riidewabrikuid endi Ühisuse ümber koondada, ning soovitame igasuguseid puuwilla ja willaseid

riideid ja kõiksugu pudukaupasid.

Müük suurel ja väiksel arwul (Engros — Detail).

Kõige parem ostukoht Ühisustele ja jällemüujatele.

Kõige austusega „Tallinna Tekstiil Ühisus.“

Tallinnas, Maakri tän. nr. 2. Telefon 14-80. Telegr. aadress: „Rebe“ — Tallinn.

16809

TARTU MAJAOMANIKKUDE PANK

Asutatud Majaomanikkude Seltsi poolt.

Tartus, Raafuse tän. 6.

Võtab raha hoiule ja maksab ajakohast kõrget protsenti.

Annab laenusid, eestkätt kinnisvara omanikkudele.

Saadab raha ilma kuluta igasse Eestis olevasse raha-asutusesse.

Valmistab oma liikmetele ilma tasuta obligatsioonid.

Annab välja panga garantiisid ja toimetab kõiksugu panga operatsioone.

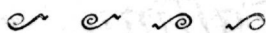
Annab asunikkudele põllutööministeeriumi poolt määratud odavat 6% laenu.

16929

Peale kõikide numbri tubade kapitaalse remondi soovitame isiklikult tões-
tuda siseseadete suurepäralisuses ja eestujulikus puhtuses wõeraõtemajas

„Euroopa“

Wiru tän. 24.

Kõnetr. 11-68.

Wõeraõtemaja juures esimese klassi restoraan.

Hommitueined igapäew tella 10-12. Lõunad ja õhtusöögid a la carte
igal ajal Muusika tella 1-4 päewal ja 8-12 õhtul.

Parim tööt keedufunsti alal tuntud kuul-
fuse Peter Jaani p. T o b r e juhatusel.

Weinid, napsid, liköörid, õlu.

Austusega M. T i h o n o w.

16808

Jooge ainult Jõhwi õlut!

Jõhwi

Pilsener

Münchener

Kabinett.

Juhatus: Tallinn,
Lai tänav nr. 28.
Kõnetr 12-20.

Ladud kõigis
kodumaa lin-
nades.

16915

Tartu Part.

Asutatud 1868 a.

Tartu. - Tallinn. - Wiljandi.
Põltsamaa. - Paide. - Võru.

Affreditüümlised valuuta ülewüümised.
Lähipaalse ja korrapärane inkasso
täitmine. Kõiksugu pangaooperatsioonid.

Telegrammi aadress
Dorpatbank.

Bentleys, Morse-Code.

16924

Tartu Eesti Majandusühisus

Tartus, Holmi tänav 12/18

Soovitab ladust:

Kõiksugu põllutööriistu, piimatalituse
riistu, ehitusmaterjaale. Määrde õlisid,
rauda, terast, süsa, soola, heeringaid
j. n. e. j. n. e.

Tartu Eesti Majandusühisus

Tartus, Holmi tänav 12/18

Kõnetr. 10, telegr. adr, Esto kommerz.

16928

HARJU PANK A/S. TALLINN.

== Kapitaalid Mk. 66.000.000 ==

Osakonnad: NARVAS, PÄRNUS, RAKVERES, TARTUS.

Võtab raha hoiule ja toimetab igasugu panga operatsioonid.

Ekspeditsiooni ja tolli osakond toimetab kaupade tollimist, hoidmist oma ladudes jne.

Kinnituse osakond tule-, elu-, transport kinnitused.

Tel.-adr.: „HARJUPANK“.

16820

EESTI-WENE PANK

Tallinnas, Wana Posti t. 6.

Telegr. aadr.: „Estrusspank“. Kõnetr. 19-79.

Põhikapitaal Mrk. 25.000.000.—

Toimetab kõiksugu panga operat-
— sioone sise- ja väljamaal. —

16913

Heinrich Lanz'i

wabriku

wiljapetsugarnituurid

hobustega weetawad ja isefõitjad

Rootsi Originaal Thermanius'e
petsumasinad ühes Mathildedahl'i
lokomobiilidega

Isefõitja kummishlaudid, weeflaasid, manomeetrid
Petsumasinade terastrumli liistud
Torude waltsid, asbest pappnõõr, flingerid
Petsumasinade ja kuiwatusfõelad
Rootsi „Herkules“ niidumasinad ja rehad
Kõitsuguste niidumasinade lisajaod
Rootsi koorelahutajad „Alfa“ ja „Globe“ ning nende lisajaod
Rootsi pümatannud, furnad „Ullax“
Wõimasinad ja pressid, püma- ja koorelahutajad „Astra“
Gerberi aparaadid, pipetid, forgid j. n. e.
Täielikud meierei sisseseaded
Rüa Rasewsky adrad ja nende tüwad, terad
Tuulamismasinad ja nende sõelad
Wantripusid ja teljed, loomaketid
Laua- ja detfimaalkaalud, wihid
Masinarihmad ja rihmakruwid
Masina-, tsilindri-, koorelahutaja-, auto- ja mootori-õli
Heeringad, sool

C. A. Wirthaus

(asut. 1880.)

Tartus, Peeterburi tään. 42. Telefon 195

16925

MEREPUIESTEE 6.
TELEFON 27-51.

MEREPUIESTEE 6.
TELEFON 27-51.

19. juunist 1923 algades — kell 1/29 õhtul

Seni olemata pidulik löökeeskawa.

3 Tacha-Hashi Fänomenaalsed jaapanlased. Paremad ilmas 3 Hellas'i Greeka gladiaatorid. **Margarethe Loube** ja kaaslane kunst-rattasõitjad. 3 **Floretti** õhuakt. **Mustlaste elu** suur balleti-diwertšiment 12 inimese osawõttel 10 naiste- ja 2 meesterahwast. **Mazeppa** Ameerika trapper 6-kuuline kõrge kooli dressur. Ratsutab hra Bauer. **Direktor G. Adolfi** Originaaldressuur 5 väikse poniga. **Roberts** konn-inimene. **Max, Lex, Magnus, Tshaplin, Theodor, Koko, Eugen ja Albers** uue eeskawaga. Uus! **Kronos???** Ilmameister. Peale selle muud numbrid.

Laulupeo päewil, s. o. 29, 30 juunil, 1 ja 2 juulil on kaks etendust. päewas — päewase etenduse algus kell 3.30 m., õhtuse etenduse algus kell 8.30 m.

16824

Kaubandus A-S. Hüppler & Ko.

TALLINNAS

Suur Tartu maantee nr. 45. Kõnetraat 9-01.

O s a k o n n a d : Tallinnas, Raatuse plats 13. Kõnetraat 19-17.

Tartus, Peeterburi tän. 23. Kõnetraat 5-56.

Walgas, Riia tän. 23. Kõnetraat 91.

en gros

en detail

Raud, teras. Raud ja teraskaubad. Ehitusmaterjaalid. Walge ja punane wash, sea- ja inglüstina, babbit. Tööriistad: seppadele, pleki-seppadele, tiseritele, puuseppadele, maalritele, sadulseppadele j. n. e. Armatuurid, kanepi woolikud, torud, plekk, puhastatud narmad. Masina ja tsilindri õli, wärnits, wärwid. Jahi tarbeasjad, Mere rohi. Mõöblisildid. Naelad. Majapidamise tarbeasjad. Kiwi, portselaan, alluminium ja emalleeritud nõud.

G. SCHEEL & Ko.

TALLINNAS.

ASUTATUD 1884. A.

Toimetab kõiksugu pangaärilisi
:: transaktsioone. ::

16114

Eestimaa Tööstuse ja Kaubanduse Pank

Peakontor Tallinnas, Suure Karja t. 7.

Osakonnad: Haapsalus, Narwas,
Pärnus, Petseris. Rakweres,
Tartus, Valgas ja Viljandis

Telegr. aadres: INDUSTRIEBANK

Aktsia-kapitaal Emk. 200.000.000.

Tagawara-kapitaal Emk. 100.000.000.

Pank toimetab kõiksuguseid pangaoperatsioone sise- ja väljamaal.

16813